

1991-2001

ÅRSMELDING
Norges Naturvernforbund

Landsmøteperioden
1999-2001

1 Innledning

2
3 Årsmeldinga dekker hele landsmøteperioden og er skrevet med utgangspunkt i
4 arbeidsprogrammet som landsmøtet vedtok i Lom i 1999. Landsmøtet vedtok å føre
5 videre prioriteringene fra forrige periode med fire naturvernfaglige hovedsatsingsområder
6 i tillegg til organisasjon:

7
8 Kamp for naturarven
9 Energi og klima
10 Berekraftig ressursbruk
11 Samferdsel
12 Organisasjon

13
14 Hovedsatsingsområdene ble delt inn i tre prioritetsnivåer.

15 A. er høyeste prioritet. Dette er konkrete oppgaver som landsmøtet pålegger
16 sentralstyret å se til at blir gjennomført.

17 B. er høyt prioriterte oppgaver og saksområder der organisasjonen skal ha høy
18 beredskap.

19 C. er prioriterte oppgaver og saksområder som organisasjonen skal arbeide med
20 dersom det finnes kapasitet og ressurser til det. Noen av disse oppgavene har preg av å
21 være lokale, mer enn oppgaver for sekretariatet og det sentrale nivået i organisasjonen.

22
23 Lands- og sentralstyret har i et tilfelle brukt anledningen arbeidsprogrammet gir til å
24 revidere innholdet. Området "Avfall" fikk ny aktualitet like etter landsmøtet. Mer om
25 dette under Berekraftig ressursbruk.

26
27 Sekretariatet og den valgte ledelsen fikk i arbeidsprogrammet et særlig ansvar for å gripe
28 tak i og aktivt støtte opp om viktige saker som lokal- og fylkeslag jobber med innenfor
29 hovedsatsingsområdene.

30
31 Hovedsatsingsområdene innebærer altså en prioritering av saksområder der
32 Naturvernforbundet skulle ha en høy profil mot omverdenen. Samtidig var det et mål å
33 bruke den totale fagkompetansen, arbeidskapasiteten og det samlede engasjementet i
34 organisasjonen best mulig, og arbeidet skulle engasjere store deler av organisasjonen.

35
36 Årsmeldinga vil vise at organisasjonen har lykket med begge disse målsettingene.

37
38 Ansatte i sekretariatet har planlagt og koordinert det arbeidet som er omtalt i
39 årsmeldinga. På alle områdene er det lagt vinn på å involvere fylkeslag og lokallag. Mye
40 arbeid er lagt ned i å styrke Norges Naturvernforbunds profil som en organisasjon av, for
41 og med frivillige, og som et redskap for frivillig arbeid. Det er bygd opp utvalg på
42 hovedsatsningsområdene og på delområder under disse. I tillegg til utvalgene, har
43 forbundet hatt betydelig nytte av et stort nettverk av frivillige ressurspersoner i
44 organisasjonen, men også utenfor.

45
46 De delene av årsmeldingen som dekker hovedsatsningsområdene er disponert på samme
47 måte som arbeidsprogrammet 1999-2001. Det vil si at meldinga summerer opp hva som
48 er gjort punkt for punkt. Vi erfaring viser at dette gjør det lettere å vurdere både hva som
49 er gjort, hvor mye som er gjort og hvor godt eller dårlig samsvar det er mellom det
50 utførte arbeidet og arbeidsprogrammet. Hovedmålform i årsmeldinga er bokmål, men
51 delar av meldinga er på nynorsk.

Generelt og økonomi

Regnskap med kommentarer og noter kommer som eget dokument i tillegg til denne årsmeldingen. Her skal kun noen punkter framheves.

Norges Naturvernforbund har i 1999 og 2000 hatt positive driftsresultater og årsoverskudd etter finansposter. Årsoverskuddet i 1999 var 2 598 452 kroner og i 2000 978 312 kroner.

Gjeldsordningen er nedbetalt etter opptrukne planer. Pr. 31. 12 2000 gjensto vel 1,2 millioner kroner av gjeldsordningen som vil være nedbetalt i sin helhet i løpet av juni 2001. I tillegg disponerer Norges Naturvernforbund 1,2 millioner kroner i TV-aksjonsmidler som etter planen skal brukes de nærmeste to årene.

Ved gjennomføringen av nedbetalingsplanen har Norges Naturvernforbund fullført en gjennomgripende snuoperasjon organisatorisk og økonomisk. Organisasjonen har de tre siste regnskapsår oppnådd 6,7 millioner i årsoverskudd: Dette er nyttet til nedbetaling av gammel gjeld og avsatt til reservefond. Da Landsmøtet 2001 avholdes vil Norges Naturvernforbund være gjeldfritt. Dette er det all grunn til å glede seg over og gratulere hverandre med!

Men at gammel gjeld er nedbetalt, betyr ikke at vi kan slippe forbruket løs. De faste utgiftene har økt år for år, bl.a. som følge av lønnsoppgjør og prisstigning. Inntektene har ikke kompensert for dette. Fortsatt må forsiktighet være navigeringsregel nr. 1. Norges Naturvernforbund skal ikke bruke mer enn det tjener.

Norges Naturvernforbund forurensrer ikke det ytre miljøet og har et godt arbeidsmiljø. I vår trykksakproduksjon brukes i all hovedsak resirkulert papir. Øvrig ressursbruk skjer i henhold til forbundets program.

Sykefraværet i Naturvernforbundet i 2000 var 152 dager og utgjorde 3,6 prosent av total arbeidstid. Det var i 2000 ingen personskader. Selskapet har i 2000 ingen større skader eller ulykker på noe av sitt materiell.

Landsmøtet 1999, styrearbeidet, representasjon, medlemstal

Landsmøtet 1999

Landsmøtet 1999 ble holdt i Lom i Oppland og var vellykket. Blant de viktigste sakene var valg av styrende organer (se under) og vedtak av nytt arbeidsprogram.

Styrende organ

- *Sentralstyret* har i perioden vore:

Erik Solheim - leiar

Helene Bank – nestleiar

Ragnar Johnsen – styremedlem

Ottar Michelsen – styremedlem

Siv-Heidi Ruud – styremedlem

Gunnar Sander – møtende varamedlem

Karin Olsen – 2. varamedlem

Tone Skau Jonassen – 3. varamedlem

Representant for dei tilsette: Thor Midteng. Vara: Kåre Olerud

Representant for Natur og Ungdom: Elin Lerum Boasson. Vara: Ingvild Melvær

Hanssen.

Repr. for Blekkulfs Miljødetektiver: Andrew Kroglund.

Revisor: Tom Myhre

Sentralstyremøte i perioden (talet på saker i parentes): 1999 - 5 (61). 2000 - 9 (99). 2001 - 4 (42), Dette er tala pr. 20.04.01. Sentralstyret vil halde ytterlegare 2 møte til i perioden.

- *Landsstyret* har vore samansett av sentralstyret og desse medlemmane (varamedlem står i parentes): Knut Magne Furuheim (Sidsel Skinnarmo) frå Østfold, Sidsel Selvik (Lars Terje Pedersen) frå Oslo og Akershus, Øyvind Antonsen (Arve Fossen) frå Hedmark, Thomas Klevmark (Lisbeth Giverhaug) frå Oppland, Marit Berglia Hovind (Olav Såtvedt) frå Buskerud, Terje Gustafsson (Agnete Dale Tessem) frå Vestfold, Tone Skau Jonassen (Heine Aarhus) frå Telemark. Rune Sævre (Nils Åge Vikingsdal) frå Aust-Agder, Torbjørn Fredriksen (Ernest Ovesen) frå Vest-Agder, Aastein Aase (Gerd Reidunn Helmikstøl) frå Rogaland, Klaus Rasmussen (Ingvill G. Sæberg) frå Hordaland, Eli Heiberg (Hans Erik Lundli, fra ??Astrid Kalstveit) frå Sogn og Fjordane, Edvard Sandvik (Hildur Rødstøl) frå Møre og Romsdal, Paul Brobakken (Wilma Haagaas) frå Sør-Trøndelag, Per Flatberg (Vigdis Mygland) frå Nord-Trøndelag, Jostein Lorås (Gunnar Rasmussen) frå Nordland, Stig Ulvang (Lillian Karlsen) frå Troms, Dag T. Elgvin (Astrid Sween) frå Finnmark.

Frå dei tilsette: Thor Midteng (Kåre Olerud).

Natur og Ungdom: Elin Lerum Boasson og Ingvild Melvær Hanssen. (Stine Lundgren og Silje Strand).

Blekkulf: Andrew Kroglund.

Regnskogfondet: Yngve Kristiansen

Landsstyremøter (talet på saker i parentes): 1999 - 2 (20). 2000 - 4 (55). 2001 - 2 (20), pr. 20.04.01.

Landsstyret vil halde ytterlegare eit møte til i perioden (den 7. juni)

Styrer, råd og utval

Norges Naturvernforbund har vore representert i følgjande styre, råd og utval:

- 1 Naturvernforbundets Markedskontakt A/S, styret: Audun Garberg og Jan-Ola Hedblad.
- 2 Fram til november 2000: Jørund Ubøe Soma. Fra 1.januar 1999: Jan M. Vevatne
- 3 Blekkulfs miljødetektiver, sentralstyret: Marit B. Hovind (til høsten 1999) og Jens Petter
- 4 Toldnæs (fra høsten 1999)
- 5 Miljøheimevernet, styret: Jan M. Vevatne, styreleiar.
- 6 Regnskogsfondet, styret: Gjermund Andersen. Valgkomité: Helene Bank
- 7 Grønt arbeidsliv i praksis (GRIP), Jan M. Vevatne
- 8 Samarbeidsrådet for natursaker (SRN): Erik Solheim og Thor Midteng
- 9 Reguleringsrådet for fiskeriene: Gunnar Album
- 10 LOs miljøforum: Helene Bank. Fra høsten 2000, Christine Hvitsand.
- 11 Seas at Risk: Tarjei Huse til årsskiftet 2000/2001. Deretter Tom Erik Økland.
- 12 Bioteknologinemnda: Karl Georg Høyer.
- 13 Idébanken: Elin Tyse
- 14 Debio: Erik Solheim
- 15 Kontaktutvalet for Nordområda: Astrid Sween til vinteren 2000.
- 16 Det norske Skogselskap: Thor Midteng
- 17 Det sentrale rådgjevande og konfliktløysende barskogutval: Thor Midteng
- 18 Dei regionale rådgjevande og konfliktløysende barskogutvala: Erik Solheim (region Vest-
- 19 Norge), Arne Moksnes (region Midt-Norge), Sigmund Hågvar (region Øst-Norge)
- 20 Oppfylgjing av Levande Skog-prosjektet: Erik Solheim
- 21 Finsefondet: Arild Ådnem
- 22 Nasjonalutvalet for internasjonale miljøspørsmål: Aina Edelmann. Helene Bank.
- 23 Statens næringsmiddeltilsyn:
- 24 PROSUS: Helene Bank fram til 31.12.00
- 25 Prosjektrådet for Bioenergigården: Tore Brænd
- 26 Lovutvalget for miljøinformasjon: Yngve Foss
- 27 Ramsar Outreach Programme: Ottar Michelsen
- 28
- 29 **Komitear, råd og utval i Norges Naturvernforbund:**
- 30 **Energiutvalget:** Per Flatberg (leder), Terje Kronen, Silje Schei Tveitdal (personlig vara:
- 31 Lars Haltbrekken), Vigdis Mygland, Ingvald Erga, John Martin Jacobsen, Erlend
- 32 Randeberg og Unn Jenny Utne Kvam (NU)
- 33
- 34 **Rovdyrutvalget:** Vebjørn Knarrum (leder), Kjell Derås, Arve Fossen, Trond Jacobsen,
- 35 Arne Flor, Ole Martin Stensli, Kirsti Oterhals, Svein Anders Lie
- 36
- 37 **Skogutvalget:** Gjermund Andersen (leder), Bård Bredesen, Geir Gaarder, Eli Heiberg,
- 38 Sigmund Hågvar, Marianne Iversen, Jostein Lorås, Rein Midteng og Lars Terje Pedersen
- 39
- 40 **Vassdragsvernrådet:** Svein Thore Jensen (leder), Line Andersen, Jon Sylte, Per Flatberg,
- 41 Bjarne O Kylling, Ole Martin Lund, John Martin Jacobsen, Bjørn Ervik og Kjetil
- 42 Bjørklund
- 43
- 44 **Samferdselsutvalget:** Gunnar Sander (leder), Ragnar Johnsen, Rune Gjøs, Kristian Aas,
- 45 Hilde Kalleklev, Holger Schlaupitz, Eystein Kvam og Tarjei Huse (NU)
- 46
- 47 **Bærekraftig ressursbrukutvalget:** Helene Bank (leder), Anne Tone Fjermestad, Ottar
- 48 Michelsen og Per-Erik Schulze.
- 49
- 50 **Prosjektrådet:** Helene Bank (leder), Stig Ulvang, Kjell Baalsrud og Peter Sundt.
- 51
- 52

1 Medlemstal

2 31.12.99: Hovedmedl. 13.871, Pensj/student 1.956, Fam.medl. 2.853, **Totalt 18.680**
3 31.12.00: Hovedmedl. 12.190, Pensj/student 1.824, Fam.medl. 2.854, **Totalt 17.155**

4
5 Den sikraste målestokken for medlemstalet får vi når vi ser på tala ved utgangen av kvart
6 år. Da er purringane avslutta og alle som ikkje har betalt kontingenten er stroke frå
7 medlemslista. Tal frå andre tidar på året er usikre.

10 Sekretariatet

11 Generalsekretær er Jørund Ubøe Soma. Sekretariatet er organisert i en fag-/prosjekt-
12 /informasjonsavdeling, en organisasjons-/administrasjonsavd og en redaksjon.
13 Barentshavskontoret er en del av sekretariatets fag-/prosjekt-/infoavdeling.

14
15 Fag-/prosjekt-/informasjonsavdelingen er ledet av Kåre Olerud.
16 Jan M. Vevatne leder organisasjons- og administrasjonsavdelingen. I syke- og
17 permisjonstiden til Jan M. Vevatne, fungerte Trine Hess Elgersma som leder fram til 1.
18 mai 2000. Jan M. Vevatne kom tilbake fra NMK 1.november 2000.
19 Marius Gjerset har vært økonomisjef, det siste året på deltid.

21 Medlems- og lagskontakt, organisasjonsbygging og verving

22 Det har i perioden vært arbeidet med bytte av medlemsregister-system og drift av dette.
23 Nytt datasystem for medlemsregister er installert, og vil være operativt innen sommeren
24 2001. Det nye systemet er et samarbeidsprosjekt med NU og Blekkulfs miljødetektiver,
25 og det er lokalisert i Blekkulfs lokaler i Nedregate i Oslo. Det nye systemet er oppbygd
26 slik at fylkeslagene på sikt skal kunne ta ut medlemsinformasjon gjennom internett.

27
28 Norges Naturvernforbund registrerte i 2000 et tall for nyverving på 733. Det har vært
29 god inngang av nye medlemmer hittil i 2001. For å holde på medlemstallet eller øke
30 dette, er organisasjonen likevel avhengig av et mye sterkere trykk på arbeidet med verving
31 og organisasjonsbygging i perioden som kommer.

32
33 Lagsbrevet "Naturvern Internt" kom ut med 1 nummer i 1999 og 1 i 2000. Det har ikke
34 vært kapasitet til å produsere Naturvern Internt i resten av perioden.

35
36 Sekretariatet har arrangert samling for fylkessekretærene i februar 2001.
37 Organisasjonsseminar for Landsstyret ble holdt i november i 1999 i forbindelse med
38 landsstyremøtet. Det er arrangert flere treningsleire for Norges Naturvernforbunds
39 medlemmer og tillitsvalgte, samt flere seminarer for studenter i samarbeid med NU.

40
41 Internettssidene til Norges Naturvernforbund har vært og er under kontinuerlig utvikling.
42 Se grundigere omtale under Informasjon nedenfor. Flere av fylkeslaga har fått gode sider.
43 Det er et mål å få alle fylkeslagene og flest mulig lokallag til å legge ut informasjon både
44 om kontaktpersoner/ tillitsvalgte og arbeidet de driver.

45
46 Norges Naturvernforbund har noen salgsartikler. Salgssidene på internett er fornyet og
47 den overveiende delen av salget skjer via internett. På salgstoppen ligger fugle-CDen,
48 fugleplakatene og naturkalenderen. Lagerrester av forskjellige artikler er også realisert via
49 nettsidene i perioden.

51 Informasjon

1 *a) Opinionsbygging er en hovedoppgave.*

2 En viktig oppgave for Norges Naturvernforbund er å bygge en sterkest mulig opinion
3 for naturvern og miljøvern. Norges Naturvernforbund har ikke beslutningsmakt, men
4 påvirkningsmakt. I et demokrati ligger denne makta hos de folkevalgte politikerne. Også
5 næringslivsledere tar viktige beslutninger. Politikerne må ha støtte fra velgerne for å bli
6 valgt og fra opinionen for å gjennomføre sine vedtak. Næringslivet må også ta hensyn til
7 opinionen, eller markedet, som de ofte kaller det selv.

8
9 Norges Naturvernforbunds opinionspåvirkende eller opinionsbyggende arbeid kan vi
10 med et felles bregrep kalle *informasjon*. Dette utvidete informasjonsbegrepet omfatter
11 nær sagt alt Naturvernforbundet gjør: fagarbeid og saksbehandling, prosjekter, aksjoner
12 og kampanjer, synliggjøring av sakene våre gjennom mediene, lobbyvirksomhet, bladene
13 våre, produksjon av trykt informasjonsmateriell og våre internettsider.

14
15 Sekretariatet har brukt denne analysen til aktiv integrering av arbeidet på de forskjellige
16 virksomhetsområdene. Arbeidet med fagsaker, informasjon og organisasjon henger
17 sammen. Noen har hovedansvaret for fag, info og organisasjon hver for seg, men alle
18 medarbeiderne har hatt medansvar for helheten. Dette er videreført fra forrige
19 landsmøteperiode. Slik har vi lyktes med å styrke *organisasjonen* gjennom fag- og
20 informasjonsarbeid, slik har *fagarbeidet* fått økt tyngde, og slik har vi fått bredere
21 gjennomslag for *informasjonen*. "Sommertoktet" i 1999 og "Sommerpatruljen" i 2000, er
22 eksempler på dette. Disse er som er behandlet på annet sted i årsmeldinga.

23
24 *b) Pressemeldinger m.m..*

25 I perioden er det sendt ut i alt 274 pressemeldinger (pr. 25.04.01). Flere av dem er
26 resultat av samarbeid med fylkeslag, lokallag, utvalg og/eller frivillige. Meldingen er
27 fordelt slik i landsmøteperioden: 11.06. – 31.12.99: 66; 2000: 152; 01.01.-25.04.01: 56.

28
29 I tillegg har sekretariatet, leder, sentralstyremedlemmer, fylkes- og lokallag og
30 utvalgsledere/-medlemmer skrevet en lang rekke leserbrev, kronikker, artikler,
31 debattinnlegg, meningsytringer, leserbrev og tilsvær. Noe av dette er referert under hvert
32 enkelt saksområde.

33
34 *c) Informasjonsmateriell, rapporter.*

35 Fem rapporter er publisert i perioden.

36 Det er produsert et informasjonshefte om naturskog og en lang rekke faktaark.

37
38 *d) Internett.*

39 Norges Naturvernforbunds internettsider er trinnvis forbedret og kontinuerlig oppdatert.
40 I hele perioden er det arbeidet med å forbedre både struktur og tekniske løsninger. Mye
41 av det som ikke kan sees, på teknisk side, er totalt fornyet. Dette er gjort for at sidene
42 skal kunne være godt tilgjengelig fra alle typer nettlesere og maskinvare. Løsningene vi
43 har valgt er grundig testet av toppkompetanse på området i landet, og vi har fått meget
44 positive tilbakemeldinger. Den viktigste strukturforandringen er at vi nå har alle viktige
45 saksområder fra arbeidsprogrammet lagt ut med egne oppslagsstikkord i den grønne
46 venstremargen. Disse følger etter klikkealternativet *Om Norges Naturvernforbund* og er
47 ført opp i alfabetisk rekkefølge slik: *Avfall, Energi/klima, Fiskeri og jordbruk,*
48 *Genteknologi/Trygg mat, Miljøgifter og forurensning, Naturvern, Samferdsel.* Deretter
49 følger *Prosjekter, Organisasjon, English, Francais.* I høyre marg legges det ut
50 aksjons/kampanjesaker og annen virksomhet som periodisk ønskes framhevet særskilt.
51 Hver enkelt medarbeider på fag/info/prosjekt har nå ansvar for å vedlikeholde innholdet

og oppdatere sidene for sitt eget saksområde. Vi har byttet til ny søkemotor. Denne virker vesentlig bedre enn den gamle og bidrar også til at Norges Naturvernforbunds internettsider nå er vesentlig mer brukervennlig og lettere tilgjengelig. Sidene har hatt økende besøksfrekvens og har passert 10.000 enkeltbesøk pr. måned. Hver besøkende åpner ca. 6 sider i gjennomsnitt. Internettsidene betyr en vesentlig avlastning både for sentralbordet og i form av færre telefonhenvendelser/avbrudd for de ansatte.

Redaksjonen

Bemanning i redaksjonen og antall utgivelser pr. år av Natur & miljø har vært på samme nivå som etter reduksjonen som en følge av den økonomiske situasjonen i mai 1998. Jens Petter Toldnæs og Kristian Jahre har vært ansatt i hele perioden. Redaktør Tom Erik Økland var sykmeldt store deler av år 2000. Audun Garberg ble konstituert som redaktør i april samme år. I november flyttet Økland over til fagavdelingen og Garberg ble ansatt som redaktør på åremål i 5 år.

Natur & miljø - medlemsbladet

Natur & miljø har kommet med åtte utgaver siden landsmøtet i 1999, hvorav et dobbeltnummer (nr. 1/2 2000). Tema har blant annet vært: Norske rovdyr, grønn hverdag, samferdsel, miljøgifter, klima og genteknologi. Av andre saker som er dekket grundig nevnes vassdragskonflikter, Regionfelt Østlandet, norsk miljøpolitikk, Norges Naturvernforbunds arbeid med miljøgifter og biologisk mangfold. Opplaget er for tiden 16.500.

Natur & miljø Bulletin - nyhetsbladet

Natur & miljø Bulletin kom i 1999 med 20 ordinære utgaver, et dobbeltnummer og et ekstranummer om Øvre Otta. I 2000 ble det gitt ut 22 ordinære utgaver, hvorav et nummer ble distribuert til alle medlemmer. Hittil i 2001 er det gitt ut 11 utgaver (inkludert utgaven 8. juni). Opplaget ligger for tiden rundt 4.000 eksemplarer.

Natur & miljø Bulletin - tema

Det er i perioden utgitt 7 temabulletiner, hvorav en dobbeltutgave. Flere av disse har handlet om Norges Naturvernforbunds hovedsatsningsområder. "3-99: Samferdsel", "4-99: Klima og energi", "1/2-00: Miljøgifter", "3-00: Samferdsel", "4-00: Klima", "1-01: Gen-teknologi", "2-01: Grønn Turisme". I tillegg til våre abonnenter sendes temabulletinene til alle landets videregående skoler og selges som klassesett.

TV-aksjonsprosjektene

Disse prosjektene er gjennomført etter planen og har vært vellykte. Norges Naturvernforbund har, som i forrige periode, prioritert TV-aksjonsprosjektene og skaffet tilleggsfinansiering godt ut over det som ble vår andel pengene fra TV-aksjonen Miljø for livet. Prosjektene er omtalt under saksområdet hvor de hører hjemme.

Blekkulfs miljødetektiver, Natur og Ungdom, NMK AS

Blekkulfs miljødetektiver

Blekkulfs Miljødetektiver har vokst i perioden. Organisasjonen knyttet mange nye kontakter med potensielle alliansepartnere, fikk opp et velfungerende teatertilbud for barn og var til stede på flere større arrangement. Men økonomien har utviklet seg negativt og organisasjonen hadde et rekordstort underskudd.

- 1
2 Organisasjon - Blekkulfs Miljødetektiver hadde 30 registrerte lokale klubber i 2000. 4 nye
3 klubber så dagens lys i år 2000. Klubbenes aktivitetsnivå varierer veldig. Noen har jevnlig
4 aktivitet gjennom året, andre mer sporadisk og atter andre "ligger på is" i påvente av nye
5 voksne som kan bidra til arrangementene. Argusklipp fra aviser over hele landet viser
6 imidlertid at det skjer mye på lokalt plan. I Stavanger er det med kommunale midler
7 ansatt sekretær på 20% .
8
9 *Aktiviteter*
10 Organisasjonen har prioritert synlighet og vært til stede med figurene sine, arrangert
11 natursti m.m. under flere store arrangement. Av disse kan nevnes Barnas Holmenkollidag,
12 Finken Cup i Holmenkollen, Vannfestivalen, Kristiansand (et årlig innslag i bybildet,
13 hvor den lokale Blekkulf-klubben og Hovedkvarteret samarbeider om et fint innslag i et
14 populært opptog), Norway Cup, (hjelp bl.a. til med å gi innhold til ryddespatruljen),
15 Barnas kulturfestival (Kalvøya, 25.000 barn og voksne i løpet av tre dager), Villmarksleir,
16 diverse Blekkulf-show, Prosjekt Grønn barneby (samarbeid med Oslo kommune for å
17 bevisstgjøre barn om nærmiljøet sitt og byen de bor i).
18
19
20 *Samarbeidspartnere*
21 BM har utvidet sitt kontaktnett mot næringslivet. Flere bedrifter har blitt viktige
22 alliansepartnere, blant disse kan nevnes IKEA, AS Mallin, Returgass, Norsk Hydro og
23 Stavanger kommune. Det har videre vært samtaler med Statoil, Steen & Strøm, Hurum
24 Papirfabrikk og Hippopotamus.
25
26 BM har i perioden fortsatt sitt samarbeid med NSB om et eget opplegg for barn og
27 familier på de nye krengetogene. Dette samarbeidet skulle også ha vært utvidet til alle
28 NSBs fjerntog. Ulykker, lederskifter i NSB-konsernet m.m. har bidratt til forsinkelser.
29 BM lagde i denne perioden tre aktivitetshefter for barn som ikke har blitt delt ut som
30 forutsatt. Dette har vært frustrerende, men Blekkulfs Miljødetektiver ser fortsatt på
31 samarbeidet med NSB som viktig.
32
33 Samarbeidet med Enøk-senteret Akershus omkring teaterprosjektet "Energiske Blekkulf"
34 fortsatte. Vist for 30.000 barn i Akershus og Østfold våren 2000. På høsten var det en
35 gjesteturné til Buskerud, to forestillinger i Bergen, samt 4 fullsatte forestillinger i Oslo
36 Konserthus i samband med Enøk-uka. Prosjektet har vært meget vellykket, men svært
37 dyrt, og har gått i kraftig underskudd. Det er en medvirkende årsak til det dårlig
38 økonomiske årsresultatet for organisasjonen.
39
40 Norges Naturvernforbund har vært en viktig alliert, og organisasjonen har vært raus i og
41 med at den har gjenopptatt betaling av et støttebeløp til Blekkulfs Miljødetektiver med
42 150.000 kroner.
43
44 Miljøheimevernet og Regnskogsfondet har vært gode samtalepartnere gjennom perioden
45 og det legges opp til spennende samarbeid videre.
46
47 Naturvernforbundets Markedskontakt (NMK) har i flere år vært en viktig
48 samarbeidspartner for innhenting av støtteannonser. Men NMK har gjennom lengre tid
49 vist dårlig utvikling, og BM så seg nødt til å si opp avtalen. Fra og med år 2001 forestår
50 BM selv alt salg inn mot næringslivet.
51

Viktige samarbeidspartnere på statlig side har vært Miljøverndepartementet og Barne- og Familedpartementet. Miljøverndepartementet er positive til vårt arbeid, men har få midler til disposisjon. I år 2000 måtte det et skarpt klagebrev til for å få et tilskudd som sto noenlunde i stil med BMs aktivitetsnivå.

Greenway A.S. er fortsatt vår hovedsamarbeidspartner når det gjelder utviklingen av tv/film og kommersielle produkter. Det ble i perioden gjort nødvendige presiseringer i hovedavtalen mellom Greenway, Bente Roestad og Blekkulfs Miljødetektiver. Hovedavtalen ble også foreslått forlenget slik at den skal gjelde i 10 år.

Natur og Ungdom

Natur og Ungdom kan se tilbake på to år med veldig mye aktivitet både sentralt og lokalt. En hovedsak har vært arbeidet med klima og energi, hvor hovedvekten har vært kamp mot gasskraftverk. Vi har gjennomført flere aksjoner og blant annet hatt en banneraksjon fra taket på Stortinget i forbindelse med regjeringsskifte. Vi har opparbeidet oss en stor fagkompetanse på olje gjennom arbeidet med rapporten "Petroleumsfrie fiskeriområder". Sammen med henholdsvis Bellona og Fiskarlaget har vi gjennomført aksjoner mot planlegging av oljevirkosomhet i sårbare områder. Vi har jobbet for å få med oss fiskerinæringen på krav om vern av havområder i Barentshavet, Norskehavet og Skagerrak mot petroleumsvirksomhet.

Natur og Ungdom er sekretær for Kollektivkampanjen, et samarbeid med Norges Naturvernforbund og fagbevegelsen. Det er utvidet til også ha med NIHO ved Transportbedriftenes Landsforening. Dette arbeidet har sørget for å sette krisen i kollektivtrafikken høyt på den politiske dagsorden. Vi har fått gjennomslag for noe økte bevilgninger til kollektivtrafikken. Sammen med Student og Elevorganisasjonen har vi krevd innføring av 50% rabatt for ungdom og studenter.

Natur og Ungdoms søsterorganisasjon i Russland blir stadig mer selvstendig. De har tatt navnet Priroda i Molodezh (Natur og ungdom på Russisk), og er blitt en fungerende organisasjon med eget styre, lokallag og årsmøter. De jobber i hovedsak med miljøgiften PCB, atom og skog. Vi har utvidet samarbeidet til også å omfatte organisasjonen Aetas i Arkhangelsk fylke. Natur og Ungdom har opprettet et eget Russlandsutvalg som sammen med Russlandssekretæren følger arbeidet.

Grønt Spa'tak, et samarbeidsprosjekt med Norsk Bonde- og Småbrukarlag, er arrangert for 8 gang, gir ungdom mulighet til å jobbe på gård eller delta på beitetilsyn i rovdyrutsatte områder. I tillegg har NU engasjert seg i barskogvern, mot etablering av Regionfelt Østlandet og Regionfelt Nord-Norge.

Vi har opprettet egne utvalg som jobber med globalisering, fiskeriforvaltningen og atomkraft-spørsmål.

I perioden har vi gjennomført en organisatorisk satsing hvor målet har vært å bedre seminartilbudet for å oppnå høyere aktivitet og deltakelse. Vi har fått regionssekretærer i alle våre regioner noe som har ført til sterkere regionsentra. Dette speiler seg i grundig saksarbeid i lokallagene hvor Hamar NU jobber med golf og jordvern, Bergen NU med Ringvei Vest, Stavanger NU med gasskraftplanene til Lysekraft, Trondheim NU med gasskraft i Trøndelag og Tromsø NU med miljøgifter.

Pr.31.12.00 hadde NU 4459 medlemmer.

Naturvernforbundets markedskontakt AS (NMK)

Salgsselskapet NMK AS drives fra Nedregate 8 i Oslo. Hovedvirksomheten har vært salg av annonser for tidsskriftene til eierne Norges Naturvernforbund, Blekkulfs miljødetektiver og Natur og Ungdom. I tillegg har NMK solgt annonser for Flyktningerådet. Blekkulfs miljødetektiver sa opp samarbeidsavtalen med virkning fra 31. januar 2001. NMK har gått i minus i perioden og vært en gjenganger i de styrende organene. Endringer i styret og daglig ledelse ga heller ikke resultater som landsstyret fant tilfredsstillende. På sitt møte i april 2001 vedtok landsstyret å avvikle eller avhende selskapet. Vedtaket er under effektivering. Det er deretter inngått avtale med et eksternt annonsesalgsselskap.

Kamp for naturarven

I perioden har Thor Midteng vært eneste ansatte på området Kamp for naturarven. Den frivillige innsatsen på området er styrket og utvidet. Landsstyret etablerte Norges Naturvernforbunds skogutvalg med ni medlemmer. Gjermund Andersen er utvalgets leder. Norges Naturvernforbunds Vassdragsvernråd, med Svein Thore Jensen som leder, har også ni medlemmer, og på samme måte som skogutvalget hatt høy aktivitet i perioden. Thor Midteng har dessuten i stor grad involvert fylkeslag og lokallag samt spilt på et stort nettverk av frivillige ressurspersoner.

I. Store naturinngrep, spesielt vassdragsreguleringer:

- **Punkt A1: Arbeide aktivt mot store naturinngrep i Noreg, som t.d. vasskraftutbygging i Øvre Otta, Sauda og Saltfjellet-Svartisen og Hatteberg, samt regionskytefelt Austlandet.**
- **Punkt B3: Arbeide for at fleire vassdrag vert verna**
- **Punkt B9: Gå imot all kraftutbygging ut over minikraftverk og det som berre er opprusting med uvesentlege endringar i det regulerte vassdraget.**
- **Punkt C1: Bidra til at verneverdiane i nedslagfeltet til verna vassdrag vert tekne vare på.**

Norges Naturvernforbund og Aksjon Spar Saltfjellet har i hele perioden hatt et nært samarbeid for å hindre oppstart av de konsesjonsgitte, men ikke iverksatte gjenstående utbyggingsprosjektene på Saltfjellet. Fokus ble i særlig grad innrettet mot den planlagte oppstart av Beiarutbyggingen, der vi krevde nye konsekvensutredninger. Etter intenst arbeid, lobbyvirksomhet, pressekonferanser en rekke steder i landet med lansering av boka "Motmakt" og aksjoner fra Saltfjellaksjonen sommeren 1999, endte Beiarnsaken og resten av Saltfjell-utbyggingene, med avklaring og seier. Statsministeren uttalte i sin nyttårstale ved årsskiftet 2000/2001 at tiden for de store vannkraftutbygginger i Norge var forbi. Dette var en historisk tale - som også utløste krav fra Norges Naturvernforbunds side om at de øvrige store vannkraftutbyggingsplanene måtte legges bort.

Når det gjelder Saltfjellet konkret, la Regjeringen 6.april 2001 fram en stortingsmelding om vannkraft og kraftbalanse. Der framgår det at Regjeringen sier nei til de planlagte utbyggingene i Beiarn, Bjøllåga og Melfjord. Samtidig har Regjeringen varslet en utvidelse av Saltfjellet/Svartisen nasjonalpark og innlemming elvene Glomåga, Bjøllåga og Tespa i parken. Saltfjellsaken endte med andre ord med full seier for verneinteressene. En spesiell honnør i denne forbindelse fortjener Saltfjellaksjonens Gaute Dahl for utrettelig innsats for å hindre oppstart av Beiarutbyggingen.

Norges Naturvernforbunds vassdragsvernråd har i hele perioden avgitt uttalelser og engasjert seg i de løpende sakene. Spesiell vekt er lagt på de store som Sauda, Hatteberg, Øvre Otta, Vermå-prosjektet i Rauma og Kjøsnesfjord-prosjektet i Sogn og Fjordane.

På SRNs meget vellykkede vassdrags- og energiseminar i mars 2001 var det full enighet mellom alle aktører og beslutningstakere i vassdragsarbeidet at vassdragsutbyggingsepoken i Norge var forbi. Imidlertid varslet NVE-direktør Agnar Aas ønske om at opprustingsprosjekter ble gjort bedriftsøkonomisk lønnsomme, eventuelt ved hjelp av en liten tilleggsregulering. Dette kan bety kontroversielle saker. Naturvernforbundets lokal- og fylkeslag og forbundets vassdragsvernråd må derfor fortsatt holde årvåkent øye med vassdragene våre.

Våren 2001 bebudet Regjeringen en supplerende verneplan for vassdrag. Forbundet leverte i mars samme år et foreløpig forslag til hvilke vassdrag som burde få et formelt vern. En koordinering av dette arbeidet vil i hovedsak skje via SRN, og hvor våre fylkes- og lokallag vil bli koblet inn.

I april 2000 leverte vår leder en rapport til Oslo Energi Produksjon med en evaluering av naturkonsekvensene for eksisterende mikro- og minikraftverk i Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal. Arbeidet ga grunnlag for å slå fast noen generelle synspunkter fra vår side om slike typer kraftverk.

Når det gjelder regionfelt Østlandet, har vi ikke klart å stoppe prosessen – tross forsøk på å hindre bevilgninger til oppstartingsarbeider og gjentakelse av våre hovedargumenter i saken overfor Stortinget. Arbeidet lokalt i denne saken har i hovedsak skjedd via Folkeaksjonen Stopp Regionfelt Østlandet.

II. Skog

- **Punkt A3:** Arbeide for vern av dei siste restar av naturskog og andre viktige naturtypar.
- **Arbeide for FSC-sertifisering av norske skogprodukt.**
- **Arbeide for at det blir sett ned ei norsk arbeidsgruppe for FSC-sertifisering av skog i Noreg.**
- **Punkt B2:** Arbeide for utviding av verneplanen for barskog
- **Punkt B7:** Aktivt søkje å påverke styremaktene si vidare handsaming av skogmeldinga; særskildt arbeidet med ei ny skoglov og den planlagde føresegna om miljø.
- **Punkt B11:** Arbeide for å avvikle statleg stønad til naturskadeleg skogsdrift
- **Punkt B8:** Arbeide mot naturøydeleggjande tiltak i store samanhengande inngrepsfrie område.
- **B10:** Kjempe mot alle tiltak og forsøk som inneber fare for spreiding av framande arter og genmodifiserte organismar i norsk natur.

Som i forrige arbeidsprogramperiode kan Norges Naturvernforbund ha god samvittighet hva gjelder bredden og styrken i vårt skogarbeid. Forbundets aktive skogutvalg med leder Gjermund Andersen fortjener spesiell honnør for bredde og intensitet i skogarbeidet.

1 I forskjellige sammenhenger er alle programpunktene ivaretatt. Det har vært lagt spesiell
2 vekt på sikring av de siste restene av naturskog i Norge. Skogutvalget har utarbeidet en
3 konkret oversikt over hvilke områder som må prioriteres i denne forbindelse. En
4 landsomfattende naturskogkampanje ble gjennomført våren 2000. En rekke fylkeslag
5 deltok i kampanjen, som var et ledd i en større internasjonal aksjon for å redde taigaen.

6
7 Skogutvalget har brukt en rekke metoder i tillegg til den store kampanjen, bl.a. skriftlige
8 uttalelser, medieutspill og lobbyvirksomhet.

9
10 Argumentasjonen i skogarbeidet har vært ført med følgende krav og mål:

- 11 - Bevaring av all naturskog
- 12 - Reservatvern av minst 5% av den produktive skogen
- 13 - Vern av de siste sammenhengende villmarkene i skog
- 14 - Stoppe bruk og spredning av fremmede treslag
- 15 - Bedre lovverket for bevaringsarbeidet, gjennom revisjonen av skogloven, planloven
16 og miljøinformasjonsloven.

17
18 I perioden har arbeidet med å få etablert en ordinær FSC-arbeidsgruppe gått litt tregt.
19 Det har imidlertid blitt jobbet kontinuerlig med dette og ved inngangen til mai måned
20 2001 virker det som om det skal kunne være mulig å få det til.

21
22 Parallelt med FSC-arbeidet er det blitt igangsatt en videreføring av arbeidet med å
23 konkretisere en rekke viktige standarder i Levende Skog-prosjektet. Leder Erik Solheim
24 representerer Norges Naturvernforbund i dette arbeidet.

25
26 Naturvernforbundet har også sete i det sentrale barskogutvalget – et rådgivende organ
27 for Direktoratet for Naturforvaltning (DN). Verneplanene for region Vest-, Nord- og
28 Midt-Norge er blitt behandlet i dette utvalget i løpet av arbeidsprogramperioden.

29
30 I samband med revisjonsarbeidet for skogloven er det opprettet en rådgivende gruppe.
31 Gjermund Andersen er oppnevnt som forbundets representant i dette arbeidet.

32 33 34 **III Rovvilt**

- 35
- 36 • **Punkt A2: Forsvare rovdyra sin plass med levedyktige stammar i norsk**
- 37 **natur.**
- 38 • **Sørge for at det blir etablert kjerneområde for ulv, samt at ein tek vare på**
- 39 **kjerneområda for dei andre rovdyra.**
- 40

41 I forhold til de øvrige programpunktene under "Kampen for naturarven" er det vel dette
42 som har vært sterkest profilert i media. Rovdyrspørsmål engasjerer "folk flest" og media i
43 særdeleshet. Norges Naturvernforbund har et selvfølgelig ansvar for å forsvare alle arter
44 – slik også vårt landsstyre-vedtatte rovdyrssyn fra 1996 slår fast.

45
46 Norges Naturvernforbund har gjennom hele programperioden kontinuerlig engasjert seg
47 i de løpende sakene for alle rovviltartenes vedkommende. Når det gjelder kvotejakt på
48 gaupe, har våre fylkeslag engasjert seg gjennom deltakelse i de regionale rovviltutvalg.
49 Når det gjelder bjørn og tildeling av skadefellingstillatelser, har også de impliserte
50 fylkeslag – spesielt Nord-Trøndelag – kommet med sine innspill.

51

For jervens vedkommende påklaget vi høsten 2000 jervnemndas vedtak hva gjaldt kvote og avgrensing i Nordland og Nord-Trøndelag, samt nemndas generelle vedtak hva gjaldt oppfyllelsen av kvotene. Også vedtakene i jervnemnda for Sør-Norge påklaget vi. Naturvernforbundet hadde ankepunkter mot antall dyr, størrelsen på hunndyrkvoten og nemndas oppløsning av sekretariatets forslag til jaktområder. Vår kritikk har vært sterkest mot jervnemnda for Sør-Norge. Vi fikk medhold på de viktigste elementene i disse klagene.

Våren 2001 ble 16 jerver skutt. Blant annet ble en binne med to unger drept i hiet. Forbundet tok sterk avstand fra både omfanget av jakta og metodene som ble brukt – og sendte formell klage til MD.

Likevel er vel ingen tvil om at ulven har stått mest i fokus i de to siste årene. Programperioden startet med at Oslo namsretts kjennelse av 12.3.99 – om at iverksettelsen av Miljøverndepartementets vedtak om å felle de to ulvene vest for Glomma, Atndalsparet, skulle utsettes til spørsmålet om vedtaket var rettskraftig avgjort – ble brakt inn for Oslo byrett. Ved byrettens dom av 20.12.99 ble departementets vedtak kjent ugyldig. Byretten la til grunn at vedtaket var i strid med viltloven og forvaltningsforskriften. Norges Naturvernforbund og de to medsaksøkerne fikk medhold på alle punkter.

Men departementet visste råd: De bestemte seg for å endre lov og forskrift, slik at det ble mulig å felle rovdyr på grunnlag av mistanke om kommende skade – ikke som tidligere at felling bare kunne tillates dersom betydelig skade allerede var skjedd. Endringene ble vedtatt ved kgl. res. av 30.6.2000.

I mellomtiden fikk Atndalsparet anledning til å formere seg og 6 unger vokste opp. Problemet var at denne flokken, samt Koppangflokken litt lenger øst, befant seg utenfor den sonen Regjeringen la fram forslag om våren 2000 og som ble lagt til grunn for forvaltningen i beitesesongen år 2000. Norges Naturvernforbund aksepterte en ulvesone, men ønsket den litt utvidet i sør, men spesielt i nordøst. Kommunene Trysil, Stor-Elvdal, Rendalen og Engerdal måtte med, hevdet forbundet – og dermed også de to ulverevirene på Koppangskjølen og i Atndalen.

Midt under høringen av soneforslaget sendte så Direktoratet for Naturforvaltning ut et forhåndsvarsel om felling av de to ulvefamiliene, noe vårt landsstyre fant ytterst arrogant og provoserende. Naturvernforbundet mente at direktoratet med sitt varsel forhåndsprosederte de politiske avveininger og avgjørelser. Vi viste også til at ulvesonen og varselet om avskyting av de to flokkene ikke var avklart med de svenske naturvernmyndigheter. Vi brakte direktoratets varsel inn for Miljøverndepartementet, men departementet var enig med sitt direktorat

Ulvesonen ble vedtatt i statsråd 2. 2.2001 – og stort sett med den samme avgrensing som forslaget. Dermed var det klart at de to ulvefamiliene befant seg utenfor den vedtatte sonen. Da var den formelle veien åpnet for at DN i brev av 5.2.01 kunne fatte følgende vedtak:

- iverksette felling av inntil 9 ulver innenfor leveområdene til Atndalsflokken og et mulig par i Imsdalen. Fellingene skulle skje innenfor tidsrommet 10.2. – 6.4.01.
- Tildeling av 8 millioner til Rendalen kommune til forebyggende tiltak mot ulveskader (fra Koppangflokken) for beitesesongen 2001
- Delegasjon av myndighet til Rendalen kommune til å fatte vedtak om felling av ulv i beitesesongen 2001.

Hva skulle Naturvernforbundet nå gjøre? Svaret var klart: Vi måtte bringe denne saken inn for retten på nytt. Den 8. februar 2001 brakte Naturvernforbundet, Foreningen Våre Rovdyr og WWF direktoratets vedtak inn for Oslo namsrett, med krav om at jakta ikke måtte settes i gang før Miljøverndepartementet hadde behandlet våre klager på direktoratets vedtak og til gyldigheten av Miljøverndepartementets vedtak var rettskraftig avgjort.

Vi tapte imidlertid overfor så vel departementet som i namsretten. Retten ga oss ikke medhold på noe punkt – og dette til tross for meget sterke vitneprov og protester fra Statens Naturvårdsverk og svenske populasjonsgenetikere. Naturvårdsverket slo fast at et så stort uttak som her var vedtatt, kunne sette den norsk-svenske ulvestammens overlevelse i fare.

Ulvejakta i Østerdalen varte helt fram til 6. april. En enslig valp fra Atndalsflokken unnslopp. Ellers viste det seg at Imsdalsparet var to tisper. Men begge ble altså skutt.

Naturvernforbundet var meget aktivt under hele denne "ulvetiden". *Norges Naturvernforbunds rovdyrgruppe*, med utspring i rovdyrgruppa til vårt fylkeslag i Oslo/Akershus og med Christian Pedersen som leder, markerte seg også meget tydelig, ryddig og fordelaktig i terrenget og i mediene under jakta. Fellingslaget skjøt 8 av de 9 dyrene med hagle fra helikopter. Ulvejakta provoserte svært mange. Det var et stort mediaoppbud fra utlandet og protestene haglet mot fellingslag, direktorat og ikke minst miljøvernminister Siri Bjerke.

I det hele tatt var dette en meget deprimerende affære – selv om vi fikk svært mange sympatierklæringer og også nye medlemmer. Det er bare å håpe at den store ulvejakta våren 2001 får samme virkning som Alta-utbyggingen: at det vil bli meget tungt for myndighetene på nytt å sette i gang en tilsvarende fellingsprosess.

Punkt A7: Vidareføre fjellreven-kampanjen

Aksjon Redd Fjellreven ble startet i 1996 og er videreført i perioden. Dette er et informasjonsprosjekt der hovedmålet hele tiden har vært å bidra til økt forståelse både hos publikum generelt og hos våre politiske myndigheter og beslutningstakere for fjellrevens utsatte stilling og for behovet for konkrete tiltak for å redde arten. Hovedelementet i aksjonen, heftet "Fjellreven – sårbar sjarmør i pels" er fortsatt høyaktuelt. Det brukes fortsatt i arbeidet for å bygge en sterk og synlig opinion for fjellreven. I heftet er det stilt 8 krav til forvaltningen og de politiske myndighetene. Av disse er to imøtekommet og to delvis imøtekommet.

Krav nr. 1 er: Fjellrevens status endres til "direkte truet".

Dette kravet er nå innfridd. Det ville ikke være riktig å si at dette alene skyldes Norges Naturvernforbund og Aksjon Redd Fjellreven. Men det er helt åpenbart at forbundets arbeid har bidratt sterkt til å få fjellreven godt fram i mediene – både gjennom våre egne utspill, medieprofilering av forskere vi har samarbeidet med og lobbyvirksomhet på flere nivåer. I tillegg har det vært en vellykket mobilisering av alle norske miljøorganisasjoner med felles krav om å få flere arter inn på rødlista. Dette kravet har bred støtte fra forskermiljøene. Til sammen bidro dette til at fjellreven ble flyttet opp fra "Usikker" til "Direkte truet".

Krav nr. 8 er: Restaureringstiltak for fjellrev prøves ut før det er for sent
Norsk Institutt for Naturforskning har fått tillatelse til å fange inn fjellrevvalper for å
drive avl og utsetting. Norges Naturvernforbund mener at også andre tiltak må prøves.

Krav nr. 4 handler om å unngå irreversible arealinngrep og blant annet om nedlegge
Hjerkinn skytefelt. Det siste er, som kjent, vedtatt. Men inngrepene i fjellheimen
fortsetter.

Krav nr. 6 om forskning på årsaksforhold og arbeid med kunnskapssammenstilling er
delvis imøtekommet.

Det er gledelig å se at det konkrete arbeidet for å redde fjellreven endelig har kommet i
gang. Det kan være for seint, men i forhold til situasjonen da aksjonen startet, er det
likevel noen lyspunkter:

- Flere vet nå mer om fjellreven enn da aksjonen startet.
- Mediene er meget positive til å dekke forholdene rundt fjellreven.
- Forskningsinnsatsen har økt, selv om vi fortsatt trenger mer kunnskap.
- Et konkret prosjekt er satt i gang under ledelse av Norsk Institutt for Naturforskning.

På den andre siden forsetter negativ utvikling på flere områder:

- Villmarka forsvinner. Leveområdene til fjellreven – og andre arter i fjellet – skrumper
inn som følge av menneskelig inngrep.
- Nye verneområder og utvidelse av eksisterende verneområder vanskeliggjøres eller
stoppes av lokal motstand.
- Konflikten rovdyr - husdyr er sterk en rekke steder. Selv om fjellreven ikke anklages
for å gjøre skade, lider den likevel under presset mot de store rovdyra.
- Den mulige sammenhengen mellom overbeiting og uteblivelse av smånagersykluser
som er påpekt av noen forskere, har ikke ført til tiltak, for eksempel å redusere eller
stanse beitingen i utvalgte områder eller gjennomføre feltundersøkelser med redusert
beitetrykk.
- Andre tiltak for å bedre livsvilkårene for fjellreven prøves ikke ut. Et tilfeldig
eksempel: Forsøk på å holde rødrev unna fjellrevhi er gjennomført i Sverige, men
ikke her i landet.

Konklusjonen er at Aksjon Red Fjellreven bør videreføres, gjerne med tydeligere aktivt
engasjement fra aktuelle lokal- og fylkeslag.

IV. Nasjonalparker og andre verneområder

- Punkt A6: Fylgje opp framlegga om utviding av eksisterande og etablering
av nye verneområde etter Nasjonalparkplanen og arbeide for betre stell av
kulturprega verneområde.
- Punkt B1: Arbeide for utviding/etablering av andre verneområde enn dei
som er føreslegne i Nasjonalparkplanen.
- Punkt C3: Arbeide for marine verneområde

Det har vært arbeidet med flere store vernesaker i perioden og de fleste i regi av våre
fylkeslag.

Gjennom hele perioden har det vært stor lokal strid om planene for nasjonalpark i Snåsa,
Verdal og Lierne. Forbundet sentralt har støttet fylkeslaget og engasjert seg med hensyn

- 1 til saksbehandlingen. Vi har påpekt at fylkesmannen har overkjørt verneinteressene (og
2 også reindriftsinteressene).
3
- 4 I april 2000 ble Norges sørligste nasjonalpark opprettet i Setesdal Vesthei Ryfylkeheiene.
5 Med noen ildsjeler i spissen, her skal æresmedlem Rolv Egelandsdal nevnes spesielt, stilte
6 hele organisasjonen seg bak en langvarig kamp. Store nasjonale verneverdier, sikring av
7 beiteområdene til vår sørligste villreinstamme og nærheten til de store
8 befolkningssentrene langs kysten i Agderfylkene og Rogaland var hovedargumentene i
9 denne kampen, som altså endte med Norges Naturvernforbund første store seier i det
10 nye årtusen. Setesdal Vesthei Ryfylkeheiene ble samtidig Norges nest største
11 verneområde. Over 2300 km² fikk status som landskapsvernområde.
12
- 13 I juni 2000 kom vi med synspunkter på et utkast til forvaltningsplan for Hardangervidda
14 nasjonalpark. Blant annet påpekte vi at arbeidsgruppen hadde vært ensidig sammensatt
15 av brukerinteresser og at deler av planen ikke var i samsvar med verneforskriftene.
16
- 17 I november 2000 avga vi en uttalelse til skjøtelsesplan for Bødalen, Erdalen og Sunndalen
18 innenfor Jostedalsbreen nasjonalpark. Samme høst var vi også representert på en
19 konferanse på Island i regi av søsterorganisasjonen Landvernd – der temaet var hvordan
20 etablere en nasjonalpark for Vatnajökull med tilleggende dalfører. Poenget var å
21 overbringe våre erfaringer i arbeidet med å få etablert Jostedalsbreen nasjonalpark.
22
- 23 I februar 2001 avga vi en lang og grundig uttalelse om forslaget til opprettelse av
24 Nærøyfjorden landskapsvernområde i Sogn og Fjordane.
25
- 26 I februar 2001 avga forbundet sentralt sin uttalelse om utvidelsesforslaget for
27 Stabbursdalen nasjonalpark og opprettelse av Stabbursdalen landskapsvernområde.
28 Generelt mente vi at større deler av totalarealet burde få status som nasjonalpark.
29
- 30 I mars 2001 avga forbundet sentralt sin uttalelse om utvidelsen av Dovrefjell
31 nasjonalpark med tilgrensende landskapsvernområder og biotopverneområder.
32
- 33 Naturvernforbundet har, sammen med andre organisasjoner, engasjert seg for at
34 verneområdet på Froan i Sør-Trøndelag skal bevares som det er i dag og holdes fritt for
35 oppdrettsvirksomhet og andre inngrep. For øvrig har forbundet sentralt i perioden ikke
36 hatt tilstrekkelig kapasitet til å engasjere seg særskilt i arbeidet for opprettelse av marine
37 verneområder.
38
39
- 40 **V. Kulturlandskapet**
41
- 42 • **Punkt B6: Legge press på landbruksstyremaktene så dei tar sektoransvar for**
43 **å forvalte verneverdige kulturlandskap, mellom anna gjennom større**
44 **løyvingar til øymerka vern av biologisk mangfald i tradisjonelle**
45 **kulturmarker.**
 - 46 • **Punkt C2: Arbeide for ein gjennomgang av dagens verkemiddelapparat i**
47 **landbruket med sikte på å endre elle fjerne ordningar som verkar negativt**
48 **inn på det biologiske mangfaldet i det tradisjonelle kulturlandskapet.**
49
- 50 Sekretariatet har ikke hatt kapasitet til å ta de initiativ som programpunktene forutsetter.
51 Derimot har leder Erik Solheim tatt opp disse områdene i brev til landbruksministeren,
52 gjennom medieoppslag og i kontakt med landbruksorganisasjonene. For øvrig ligger

arbeidet under disse punktene i hovedsak til fylkes- og lokallagene. Fylkeslaget i Buskerud som vanlig har hatt kulturlandskapsarbeidet høyt på dagsorden og gjennomført slåttekurs. Ellers har forbundet sentralt ikke systematisk oversikt over det som er gjort på landsbasis under disse temaene.

VI. Overføring og delegering av forvaltningsansvar

- **Punkt A5: Arbeide for at nasjonalt naturvern framleis skal vere eit statleg ansvar og at kommunane og fylkeskommunane i tillegg tek ansvar for lokale og regionale naturverdiar.**
- **Punkt B4: Arbeide for ei forsvarleg forvaltning av veneområde.**
- **Punkt B5: Støtte opp om kommunal innsats for registrering og sikring av biologisk mangfald.**

Ved flere anledninger i perioden og på flere måter har Naturvernforbundet advart mot den stadig mer omseggripende delegeringa av statlig ansvar for nasjonale verdier til kommunalt nivå. Dette gjelder på områder som vern etter naturvernloven, rovviltforvaltning og motorferdsel i utmark. I samband med nasjonalparkforslag har vi også i utstrakt grad opplevd at områder som faglig sett fortjener nasjonalparkstatus, ende opp som landskapsvernområder eller – enda verre – som ”verneområder” forvaltet av kommunene etter plan- og bygningsloven.

I november 1999 henvendte Norges Naturvernforbund seg til miljøvernministeren og ba om at Direktoratet for Naturforvaltning måtte bli ankeinstans for klager på kommunale vedtak om forvaltning av verneområder, dette bl.a. fordi konflikten oftest står mellom vern og bruk til landbruksformål. Fordi fylkesmannsembetet huser både en landbruks- og en miljøvernnavdeling, vil fylkesmannen ha problemer med en uhildet vurdering av klager der disse to interesser står mot hverandre. Vi har ikke fått gjennomslag for vårt syn – tendensen har snarere gått i motsatt retning; Miljøverndepartementet har for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiene landskapsvernområde gått med på at Bygland kommune kan bli ankeinstans for vedtak fattet av kommunale organer!

Perioden har ellers vært preget av diskusjonen om å overføre fylkesmannens miljøvernnavdeling til fylkeskommunen – noe som ble bekreftet ved framlegg av en stortingsmelding våren 2001.

Det er produsert nytt opplag av ”Bevaring av biologisk mangfold i kommunene – Idéhefte nr. 2 om Lokal Agenda 21-arbeid”. Dette har vært, og vil fortsatt være, et nyttig hjelpemiddel for lokallag og medlemmer som overvåker at kommunen følger sin pålagte oppgave å registrere sitt biologiske mangfold. Hftet brukes som lærebok ved Norges landbrukshøgskole.

VII. Motorisert ferdsel i utmark

- **Punkt B4: Arbeide for å styrke lovverket mot motorisert ferdsel i utmark og for å praktisere lov og føreseigner strengt.**

Programpunktet har stått høyt på agendaen så vel sentralt som lokalt. Spesielt må fremheves arbeidet til Naturvernforbundet i Finnmark – som utrettelig har påklaget og

1 anmeldt ulovlige forhold lokalt. Fylkeslaget har gjort et banebrytende arbeid ved å
2 utarbeide en oversikt over økningen de senere år i antall barmarkskjøretøyer – en
3 oversikt som selv Direktoratet for Naturforvaltning (DN) ikke maktet å skaffe til veie.
4

5 Forbundet sentralt har iverksatt en høring i organisasjonen over et strateginotat fra DN
6 (høsten –99) med forslag om delegering av motorferdselloven til kommunene og
7 soneinndeling av utmarksarealene med hjemmel i plan- og bygningsloven. Hele
8 organisasjonen står samlet bak en sterk motstand mot disse planene.
9

10 Likevel: Våren 2001 iverksatte DN en 3-årig forsøksordning i 8 kommuner med en slik
11 ordning som beskrevet. Norges Naturvernforbund er representert ved Per Flatberg i et
12 såkalt ”kommentarpanel” som skal følge forsøket nøye. Han har knyttet til seg
13 kontaktpersoner i alle de aktuelle kommunene (Fauske, Hattfjelldal, Kautokeino, Lom,
14 Røros, Sirdal, Stor-Elvdal og Vinje).
15

16 17 **VIII. Laks**

18 19 • **Punkt A8: Følge opp utredningen ”Til laks åt alle kan ingen gjera”.**

20
21 Leder Erik Solheim har tatt hovedansvaret for oppfølging av lakseutredningen. Han har
22 gitt separate innspill til Miljøverndepartementet og til Stortinget og har sittet i DNS
23 rådgivende utvalg for de anadrome laksefiskene. I juni 2000 ble det sendt en henstilling
24 til energi- og miljøkomitéen om at Stortinget måtte gi et entydig signal om opprettelse av
25 laksevassdrag og –fjorder i tråd med Rieber-Mohnutvalgets innstilling.
26

27 Ellers har også de foreslåtte laksevassdragene vært sentrale i forbindelse med vårt arbeid
28 med en Verneplan V for vassdrag.
29

30 Når det gjelder rotenonbehandling av laksevassdrag mot gyrodactylus salaris, har Norges
31 Naturvernforbunds skepsis mot ukritisk behandling vært økende. Den samme økende
32 skepsis har vi registrert fra SFT. Miljøverndepartementet har svart med selv å overta
33 ansvaret for å gi slike tillatelser. Per Flatberg formulert forbundets skepsis mot
34 rotenonbehandling i et innlegg på pressekonferansen foran behandlingen av
35 Steinkjervassdraget våren 2001. Han har også seinere uttalt seg på forbundets vegne til
36 medier.
37

38 39 **IX. Andre viktige saker innenfor Naturarv-temaet**

40 41 **Svalbard**

42 I en uttalelse fra september 2000 gikk forbundet kraftig i mot planene om å mangedoble
43 kullproduksjonen på Svalbard. Vi mente dette var klimapolitisk uforsvarlig samtidig som
44 en slik utvidelse ville sette verneverdig natur i fare.
45

46 I desember 2000 kommenterte vi et forslag til en egen miljølov for Svalbard (der Eli
47 Heiberg hadde representert Naturvernforbundet i lovutvalget) . Vi vurderte utvalgets
48 forslag som et godt grunnlag for en helhetlig forvaltning av naturmiljøet på Svalbard.
49

50 **Vindkraftsaker og revidert vindkraftsyn**

51 Forbundet har i løpet av perioden gjennomført en intern høring og landsstyrebehandling
52 av sitt vindkraftsyn. Ellers har flere av våre fylkeslag engasjert seg i planer om etablering

av vindkraftanlegg. Forbundet sentralt har markert motstand mot Statkrafts planer på Smøla i Møre og Romsdal og på Stadlandet i Sogn og Fjordane.

Finnmarksvidda - Reindrift

Norges Naturvernforbunds landsstyre har fulgt utviklingen på Finnmarksvidda. Fylkeslaget i Finnmark har påtatt seg saksbehandleransvar, og arbeidet har gitt resultater. Endelig har Naturvernforbundets økologiske argumentasjon fått gjennomslag. I nesten 10 år har forbundet sagt fra om at reintallet er alt for høyt i forhold til beitegrunnlaget. I like mange år har myndighetene forsøkt å få ned reintallet, men ikke nok, og under motstand fra næringen selv. Vinteren 2001 ble katastrofen åpenbar. Da var det bare 4% av vidda som hadde igjen intakte lavmatter. I april 2001 gav Reindrifftsforvaltningen en ren-økologisk begrunnelse for at reintallet må ytterligere ned, og sa at enkelte områder må fredes mot reinbeiting i i hvert fall 10 år. Dette er i tråd med Norges Naturvernforbunds argumentasjon. Fylkeslagets innsats den siste perioden er omfattende.

En artikkelserie i en regionavis hadde fokus på den økologiske situasjon på vidda. Dette reiste en bred avisdebatt. Saken ble tatt opp i spørretimen i Stortinget, og fylkeslaget "fôret" stortingsrepresentanten med bakgrunnsmateriale. Laget sendte et åpent brev til alle forvaltningsorganer og påpekte den økologiske ubalansen. I januar gikk brev til de to partene i reindrifftsforhandlingene; Landbruksdepartementet og NRL, med kopi til pressen. Norges Naturvernforbunds landsstyre vedtok en uttalelse. Denne ble tatt inn i flere aviser. I mars fikk Naturvernforbundet i Finnmark et møte med den politiske ledelsen i Miljøverndepartementet, sammen med representanten som hadde reist saken i Stortinget. Her deltok også NORUT -IT, som har drevet kartleggingen av beitesituasjonen på grunnlag av satelittfotografier. Det ble bekreftet at statsforvaltningen delte vårt syn. Også denne saken førte til store presseoppslag. En måned seinere gikk forvaltningen ut med krav helt i tråd med dem Norges Naturvernforbund har reist.

Kamp mot farlige klimaendringer

Tore Brænd har vært eneste ansatte på området i perioden. Den frivillige innsatsen er styrket og systematisert. Norges Naturvernforbunds energi- og klimautvalg ble opprettet og fikk mandat av landsstyret høsten 1999. Per Flatberg ble oppnevnt som leder. Utvalget har i alt sju medlemmer pluss en representant for NU. I tillegg har Tore Brænd hatt et bredt nettverk av andre frivillige. Det har vært utstrakt samarbeid med andre organisasjoner.

- **A 1: Arbeide først og framst for at energibruken vert redusert og dernest for at ein større del av energien kjem frå dei nye fornybare energikjeldene.**

Norges Naturvernforbunds energi- og klimautvalg hadde sitt første møte 16. desember 1999. Utvalgsmedlemmene har siden bidratt enkeltvis og samlet til en rekke politiske utspill, høringsuttalelser og dokumenter fra Norges Naturvernforbund. Utvalget har styrket Norges Naturvernforbunds faglige og politiske tyngde, og representerer en mobilisering av organisasjonens frivillige ressurser til beste for forbundets målsettinger og arbeidsprogram. Utvalget har blant annet bidratt til å utarbeide en rekke konkrete forslag om virkemidler for å redusere energibruken og øke andelen energi fra nye fornybare energikilder. Disse forslagene ble fremmet for Stortingets energi- og miljøkomité våren 2000 i forbindelse med høring om energimeldingen. Forslagene omfattet virkemidler

både for redusert energibruk og økt bruk av nye fornybare energikilder til erstatning for andre, ikke fornybare energikilder. Virkemidlene omfattet hele bredden av virkemidler fra informasjon, pålegg og forbud, samt økonomiske virkemidler (avgifter, grønn skatt, produksjons- og investeringsstøtte). Innføring av høyere avgifter for å redusere energibruken er etter hvert blitt et mer akseptert virkemiddel, og avgiftsnivået er blitt hevet for både strøm og fyringsolje. (Dessverre ikke for bensin, - her har det gått motsatt vei). Norges Naturvernforbund har bidratt til større aksept for bruk av slik virkemidler. Samtidig er det nødvendig å bruke et arsenal av også andre virkemidler for gjennomføre en snuoperasjon i norsk energibruk, som er høyst påkrevet.

"Energiplan for Trøndelag – utfordringer og muligheter for energipolitikken i Trøndelagsfylkene"

Denne rapporten, som Norges Naturvernforbund utarbeidet i samarbeid med NU, kom i januar 2000. Den ble ført i pennen av Erlend Randeberg. Rapporten ser på alternativer til bygging av gasskraftverk i Skogn i Nord-Trøndelag. Den er spredt i begge Trøndelagsfylkene og til en rekke organisasjoner og offentlige myndigheter over hele landet. Den er omtalt i medieoppslag i flere aviser. Rapportens forfatter skrev artikkel i Teknisk Ukeblad.

"Energisparing i industrien – de gode eksemplene"

Norges Naturvernforbund presenterte denne rapporten våren 2000. Rapporten ser på energisparepotensialet i norsk industri og beskriver suksesseksempler, dvs. positive eksempler på industribedrifter som har lyktes i å finne sparemuligheter og realisere disse i praksis. Forfatter: Håvard Kjerkhof. Rapporten er siden mye brukt i både lobby- og mediarbeidet. Den er fortsatt aktuell og vil være en nyttig hjelpemiddel i energiarbeidet videre.

"Bra miljöväl el"

I desember 1999 vedtok Norges Naturvernforbund å avslutte sin medvirkning i ordningen "Bra miljöväl el", der vi var engasjert fra mai 1998. "Bra miljöväl el" er opprettet og blir drevet av vår svenske søsterorganisasjon Svenska Naturskyddsföreningen. Å skape forståelse for kriteriene for merkeordningen var en mer ressurs- og tidkrevende oppgave enn Norges Naturvernforbund kunne make etter nedbemanningen sentralt.

• A 2: Kjempe mot bygging av gasskraftverk i Noreg.

Norges Naturvernforbund klagde på omgjøringsvedtaket til MD vedrørende utslippstillatelsen til Naturkraft A/S for to gasskraftverk på Vestlandet, og har også klaget til Kongen i statsråd etter at vår klage ble avvist og omgjøringsvedtaket opprettholdt. Naturvernforbundet sammen med andre leverte også høringsuttalelse til konsesjonsbehandlingen av søknad fra Industrikraft Midt-Norge om bygging av gasskraftverk på Skogn i Nord-Trøndelag. Vi sendte klage da det ble gitt konsesjon til dette verket.

Norges Naturvernforbund har deltatt i redaksjonen og bidratt økonomisk til utgivelse i 2001 av heftet "Bønn gass – informasjonshefte om gasskraftverk utgitt av Klimaalliansen". Heftet er sendt til alle lokal- og fylkeslag med oppfordring om aktiv bruk. Så langt er det ikke blitt bygget noe gasskraftverk i Norge. Dette skyldes ikke minst

et sterkt og målrettet arbeide fra en samlet miljøbevegelse, hvor Norges Naturvernforbund har tatt sin tørn.

Forbundet har laget en rapport som avkrefter myten om at norske gasskraftverk vil bidra til å redusere klimagassutslipp i andre land. Rapporten ble utgitt våren 2000, og har tittelen: *"Norske gasskraftverks innvirkning på nordiske klimagassutslipp"*. Forfatter: Håvard Kjerkol. Rapporten er blitt spredt til en rekke organisasjoner og offentlige myndigheter over hele landet og brukt som utgangspunkt for lobbyarbeid, mediearbeid og leserbrev til alle regional- og riksmidia. (jfr.pkt.1 "Energiplan for Trøndelag", som også er et innspill i gasskraftdebatten).

- **A 3: Følgje klimaforhandlingane og påverka opinionen. Arbeide mot at land kan kjøpe seg fri for forpliktingar med reduksjon av CO₂-utslepp og påverke utforminga av nasjonale kvoteregler for handel med CO₂-kvotar.**

Norges Naturvernforbund har i perioden samarbeidet i og utenfor Klimaalliansen 2000 og i en egen arbeidsgruppe i ForUM – Forum for utvikling og miljø – for å oppfylle denne målsettingen. Norges Naturvernforbund leverte sammen med andre høringsuttalelser til Kvotehandelsutvalget og stilte krav til gjennomføringen av et kvotesystem for å sikre reelle klimagassreduksjoner.

Forbundet har gjennom samarbeidet i ForUM bidratt til å utgi heftet *"Rettferdighet og klimaendringer"*. Arbeidsgruppa er opptatt av solidaritetsperspektivet og retter hovedsaklig søkelyset på at de fattigste u-landene rammes verst av og bidrar minst til klimaendringer. Norges Naturvernforbund har gjennom ForUM deltatt på FNs klimaforhandlingsmøter i Bonn i Tyskland nov. 1999 og Haag i nov. 2000. I forkant av forhandlingene i Haag ble det holdt møter med den norske forhandlingsdelegasjonen for å gjøre rede for våre krav. Forbundet deltok også på to samordningsmøter innenfor CNE – Climate Network Europe – sammen med andre representanter for vår internasjonale organisasjon Friends of the Earth for å fastlegge strategien til miljøorganisasjonene før og under forhandlingene. Gjennom bl.a. et kritisk avisoppslag lyktes vi å påvirke miljøvernministeren til å stadfeste Norges motstand mot at atomkraft skulle kunne brukes som virkemiddel mot utslipp av klimagasser. Vi har levert bakgrunnsstoff til journalister, og flere avisoppslag i etterkant av Haag har pekt på Norges negative rolle under forhandlingene. Etter at USA truet med å trekke seg fra forhandlingene, har vi fremmet krav gjennom brev til Stortinget om at Norge må ratifisere Kyotoprotokollen snarest mulig, om nødvendig uten USA.

Norges Naturvernforbund lanserte *"Flood Bush"*-kampanjen i Norge. Dette var Friends of the Earth Internationals protestaksjon på e-post mot at president Bush og USA svikter klimaarbeidet. Over 100.000 mailer på få dager blokkerte e-postmottaket i Det Hvite Hus.

I forbindelse med forhandlingene i Haag ble Norges Naturvernforbunds nettside om klimaforhandlinger kraftig oppdatert. Dette ga god uttelling. Det konsoliderte forbundet som kilde for oppdatert informasjon, bidro til at klima- og energirådgiveren fikk flere henvendelser fra medier og resulterte i avisintervjuer etc.

• **A 4: Følgje opp arbeidet med den nye energimeldinga, m.a. ved å krevje eit nytt energidirektorat.**

Et nytt statlig organ med ansvar for av energisparearbeidet og for å fremme nye fornybare energikilder i Norge, ENOVA, ble vedtatt av Stortinget april 01. Norges Naturvernforbund bidro til de første utkastene til omorganisering av disse oppgavene og med innspill videre gjennom prosessen. Norges Naturvernforbund hadde møte med enkeltrepresentanter i Stortinget og med energi- og miljøkomiteén i forkant av dens innstilling om opprettelse av ENOVA. ENOVAs vedtatte fokus på målbare resultater og bruk av mer markedsbaserte virkemidler er en verdifull nyvinning i norsk sammenheng. Samtidig understreker vektleggingen på resultatmåling av ENOVAs virksomhet behovet for klarere overordnede, nasjonale målsettinger for energieffektivitet. Dette mangler i dag, selv om vi har klare målsettinger for utbygging av vindkraft (3 TWh innen 2010) og vannbåren varme (4 TWh innen 2010).

• **A 5: Halde fram skuleprosjektet SPARE og TV-aksjonsprosjektet om alternativ til atomkraft i Nordvest-Russland**

Skuleprosjekt for anvendelse av ressurser og energi - SPARE

I perioden har Aud Skaugen og Yngvild Lorentzen vært Prosjektledere for SPARE i Norge. Dag Arne Høystad og Yngvild Lorentzen har ledet arbeidet i Russland.

Skuleprosjektet SPARE har i perioden vært under omorganisering. På grunn av manglende finansiering har flere land falt ut. Skoler i Ungarn, Polen og Tsjekkia har likevel greid å drive prosjektet videre på egen hånd. I Russland har SPARE hatt en rivende utvikling. I samarbeid med Undervisningsdepartementet i Moskva er det laget et prosjekt for å få SPARE inn som godkjent undervisningsopplegg for russiske barneskoler. Den russiske SPARE-boka er i perioden evaluert, og den nye varianten testes våren 2001. Målet er å få SPARE spredt til 62.000 russiske skoler.

Innføring av SPARE i russiske grunnskoler er en del av et tredelt prosjekt i samarbeid med det norske konsultentselskapet Energy Saving International (ENSI). De andre to delene står ENSI for, og de går på: 1. Utvikling av og opplæring i Key Number Methodology, som er et redskap for energimålinger i bygninger. 2. Konkrete tiltak i skoler som gjennom SPARE har fått dokumentert et høyt energisparepotensial. Prosjektet har fått finansiering fra GEF, som innebærer at for hver norsk krone som legges i prosjektet får vi én krone fra GEF. Total ramme for prosjektet er i dag ca. 20.000.000 NOK.

I forbindelse med utviklingen i Russland er det planlagt et NGO support senter i St. Petersburg samt en internasjonal nettside for SPARE. Dette vil gjøre det mulig å bringe nye deltakere inn i prosjektet selv om finansieringen er mangelfull.

I Norge har prosjektet hatt redusert deltakelse. Fordi det har vært arbeidet med forbedring og omorganisering av SPARE for de norske skolene har det ikke vært aktiv markedsføring av SPARE overfor norske skoler i perioden. Det har vært arbeidet med å skaffe ny finansiering for prosjektet. Det har vært arbeidet mot at SPARE igjen skal profileres høyt fra skoleåret 2001/2002.

Prosjektet Miljø i Russland (MIR)

Yngvild Lorentzen og Dag Høystad har vært prosjektledere i perioden. I tillegg har flere lokal- og fylkeslag deltatt. Mer aktivt har Naturvernforbundet i Finnmark vært.

"Alternativ til Atomkraft" er et av de fire delprosjektene innenfor Norges Naturvernforbunds prosjekt Miljø i Russland (MIR). Dette var profilprosjekt i TV-aksjonen 1996 Miljø for livet. Foruten Alternativer til Atomkraft har MIR også omfattet "Organisasjonsbygging". I tillegg har arbeidet med Lokal Agenda 21 i Barentsregionen samt det ovennevnte SPARE-prosjektet vært deler av det totale Russland-arbeidet. MIR har vært delfinansiert av Miljøverndepartementet, Utenriksdepartementet, Barentssekretariatet og TV-aksjonen Miljø for Livet. MIR har utgitt egen årsmelding, som er tilgjengelig fra prosjektleder/sekretariatet.

Alternativer til atomkraft

"Alternativer til atomkraft" i Nordvest-Russland er basert på samarbeid med lokale miljøgrupper i Russland, og er en forlengelse av Norges Naturvernforbunds arbeid med å styrke miljøorganisasjonene i Nordvest-Russland. Målet med programmet er å bygge opp den energifaglige kompetansen til de russiske miljøorganisasjonene, og å utvikle deres motekeepertise innenfor det tunge energifeltet.

På Kola har GAIA og Vetroenergo fortsatt arbeidet med utvikling av vindkraft. Det har vært jobbet med å sette opp en prøvevindmølle i Murmansk, som etter planen skal komme opp sommeren 2001. Arbeidet med bioenergi i Karelen ble avsluttet i 1999. Zelenyj Mir i Sosnovyj Bor/St.Petersburg har i hovedsak arbeidet i forhold til atomkraftverket i St.Petersburg. Zelenyj Mir har gjort en stor innsats for å dokumentere miljøtruslene fra verket, samt for å synliggjøre alternativene til fortsatt drift og videreutvikling av atomkraftverket. Medlemmet Sergej Kharitonov som i forbindelse med TV-aksjonen 96 dokumenterte brudd på verkets miljø- og sikkerhetsrutiner ble sommeren 2000 sagt opp fra jobben. Påfølgende rettssaker har tatt mye tid for Zelenyj Mir. Naturvernforbundet har startet innsamlingsaksjon for Kharitonov, og har jobbet i forhold til norske myndigheters engasjement ved russiske atomkraftverk.

Organisasjonsbygging - Våre partneres arbeid i perioden

Norges Naturvernforbunds arbeid med å utvikle miljøorganisasjoner i Russland har to hovedfunksjoner: For det første gir det russerne mulighet til å engasjere seg i frivillig, ideelt arbeid for et bedre miljø. For det andre styrker det den demokratiske utviklingen ved å legge til rette for og stimulere til økt folkelig engasjement. Norges Naturvernforbund støtter flere organisasjoner. Her følger en kort oversikt over de viktigste sakene hver enkelt har arbeidet med.

GAIA Murmansk

GAIA har hatt to hovedsaker 2000: Den ene har vært bidrag til evaluering og utvikling av skoleprosjektet SPARE i Russland. GAIA har også vært svært aktive i arbeidet med innsamling av underskrifter for å avholde folkeavstemning om nedleggelse av det russiske miljøverndepartementet samt om import av atomavfall.

GAIA Apatity

GAIA Apatity har i 2000 gjort et viktig arbeid på energisiden overfor Apatity kommune og overfor fylket. I forhold til kommunen har de arbeidet med å få inn tanken på energisparing på ulike nivåer. Dette har de i stor grad lyktes med. I forhold til fylket har de arbeidet for å få klimaspørsmål inn i regional energiplanlegging. Dette har tidligere vært totalt fraværende. Med den responsen de har fått fra fylket har GAIA her gjort et

banebrytende arbeid. I tillegg har GAIA støttet den videre utviklingsprosessen for vindkraft på Kola. Organisasjonen har også vært svært aktiv i arbeidet med Lokal Agenda 21.

TEIA

Transboundary Environmental Information Agency har fortsatt sitt særdeles viktige arbeid på informasjonssiden. En rekke regionale miljøorganisasjoner har nytte av TEIAs elektroniske informasjons- og kommunikasjonstilbud. TEIA har i 2000 vært i en viktig planleggingsprosess sammen med Zelenyj Mir og Baltic Children for å opprette et felles informasjonssenter for miljøsaker i St.Petersburg. Dette blir opprettet sommeren 2001.

Zelenyj Mir

Zelenyj Mir har hatt en spesielt viktig sak i arbeidet med Sergej Kharitonov. Kharitonov var arbeider ved Leningrad atomkraftverk. Han prøvde flere ganger å si fra om uholdbare forhold ved miljø- og sikkerhetssituasjonene ved atomkraftverket, men da han ikke ble hørt publiserte han i 1996 sammen med Zelenyj Mir dokumentasjon om uholdbare miljø- og sikkerhetsforhold ved verkets avfallsalger. Etter dette mistet han i en periode jobben. Han fikk den tilbake etter en rettssak, men fikk ikke komme inn på arbeidsplassen sin. Fra November 1997 til mars 2000 (28 måneder!) slapp han ikke lenger enn til garderoben, og der satt han hver dag. Nå har han blitt sagt opp igjen.. Zelenyj Mir tapte saken ved en lokal domsstol for at Sergej Kharitonov skal få sin jobb tilbake, og tapte i april 2001 også i lagmannsretten i St. Petersburg. De forbereder seg nå på å gå videre med saken til Høyesterett i Moskva og til Den europeiske menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg. Dette er nok et eksempel på den vanskelige situasjonen dagens russiske miljøvernere må forholde seg til. For øvrig har Zelenyj Mir arbeidet løpende med situasjonen ved LNPP i Sosnovyj Bor. Organisasjonen har også fulgt opp planene til atomministeriet om videre utbygging av atomkraft, samt den foreslåtte endrede rollen for Gosatomnadzor (det russiske strålevernet).

Den All-Russiske Unionen for Naturvern

Den All-Russiske Unionen for Naturvern har i hovedsak arbeidet med prosjektutvikling i forhold til planer om å bygge et øko-hus i Petrozavodsk. Dette skal blant annet være et demonstrasjonssenter for alternative energikilder og vise at alternative oppvarmingskilder som bioenergi kan fungere i praksis. Tendensen i dag er at nye hus varmes opp med strøm. Dette er en tendens det er svært viktig å motarbeide, fordi den vil føre til økt strømbehov. I Russland vil denne strømmen i dag bare kunne skaffes ved økt utbygging av atomkraft. Den All-Russiske Unionen for Naturvern har også arbeidet med en rekke undervisnings- og informasjonsprosjekter.

Felles arbeid

Ellers har det vært gjennomført felles arbeid med alle organisasjonene for å planlegge perioden 2001-2005. Det ble det også gjennomført et evalueringsmøte for SPARE i Oslo juni 2000, med deltakelse på ISREE-konferanse etterpå.

Lokal Agenda 21 i Barentsregionen

Norges Naturvernforbund var tidligst ute med LA21 på regionalt nivå i Barentsregionen. Starten på vårt engasjement var gjennomføringen av et stort LA21-møte i Apatity (mars 97), med deltakere fra miljøorganisasjoner i hele regionen. Naturvernforbundets arbeid med LA21 har vært støttet av Barentssekretariatet i Kirkenes i to perioder, 1997/98, og 1999/2000.

I 1999 ble det arrangert såkalte "Grønne ruter". Her reiste representant fra Naturvernforbundet sammen med lokale miljøvernere på turné på Kola og i Karelen, og møtte kommunerepresentanter, lærere, næringsliv etc. for å snakke om LA21. I 1999 ble det også arrangert en ny LA21-konferanse i St.Petersburg, der representanter fra en rekke russiske kommuner deltok sammen med ulike NGO'er. Med seg til konferansen skulle de ha forslag til lokale prosjekter, som skulle inkludere ulike befolkningsgrupper. I 1999 ble det satt i gang en rekke små (opp til 1000 \$/prosjekt) og lokale LA21-prosjekter på Kola og i Karelen. De fleste av disse prosjektene var et direkte resultat av konferansen i St.Petersburg.

Disse små prosjektene har vist seg å være en vært vellykket arbeidsmetode. Målet med prosjektene har vært å vise at den går an å finne gode løsninger på lokale problemer, og at disse kan utvikles gjennom mobilisering av lokale ressurser. Et av kriteriene har vært at prosjektene skulle ha deltakelse fra ulike grupper som til vanlig ikke samarbeidet med hverandre.

De første prosjektene i 1999 handlet om avfallshåndtering, lokal forvaltning av naturressurser, tilrettelagt turisme, miljøundervisning og oppsyn med verneområder. Dette var en svært vellykket måte å skape lokal aktivitet på, og vi fortsatte derfor med en rekke ny prosjekter i 2000. Denne gangen omhandlet prosjektene temaer som lokale enøkiltak, vern av områder tilknyttet samisk kultur, etablering av "grønt" Internett, bygging av tradisjonell trebåt, med mer.

Lokal Agenda 21 betyr først og fremst et samarbeid mellom myndigheter, næringsliv og organisasjoner for å finne felles løsninger på viktige miljøproblemer. I Russland er et slik samarbeid uvanlig. Når vi nå klarer å få dette til i en rekke lokalsamfunn i Nordvest-Russland er dette ikke bare viktig for miljøet, men også for utviklingen av lokaldemokratiet.

• **A 6: Arbeide for lovfesta krav om vannbåren oppvarming i nye bygg**

Forslaget fremmet for energi- og miljøkomiteen i forbindelse med høring om energimeldingen. (Jfr. pkt. 1)

• **B 1: Arbeide for å fremje formålsparagraf om miljø i Energilova.**

Avholdt møte med statssekretæren i OED og sendt brev sammen med SRN-organisasjonene, fremmet krav overfor energi- og miljøkomiteen i møte om Energiloven og overfor enkeltmedlemmer av komiteen.

• **B 2: Lage nordisk energi- og klimaplan saman med våre nordiske systerorganisasjonar.**

Arbeidet ikke videreført pga. manglende bevilgninger og arbeidskapasitet. Allerede skrevne utkast er blitt distribuert til de andre organisasjonene som har deltatt i samarbeidet. Det har vært kontinuerlig kontakt med flere av organisasjonene i perioden. Norges Naturvernforbund deltok med to personer på den første samlingen av energimedarbeidere for nordiske, baltiske og nordvest-russiske miljøorganisasjoner høsten 2000 i Gøteborg. Kontaktnett og samarbeidet med SPARE og Norges naturvernforbunds russiske energiprosjekter og det nordisk-baltiske nettverket blir stadig styrket.

1
2 • **C 1: Arbeide for å bremse olje- og gassutvinningstempoet mellom anna**
3 **gjennom arbeid mot nye utbyggingsfelt, som til dømes Snøkvitfeltet.**

4 Det har vært manglende arbeidskapasitet i sekretariatet og i fylkeslaget. Norges
5 Naturvernforbund sentralt og Naturvernforbundet i Finnmark støtter arbeidet som
6 Natur og Ungdom utfører i Snøhvit-saken.
7

8 Anne-Tone Fjermestad, Naturvernforbundet i Rogaland, har påtatt seg å følge opp
9 generelle spørsmål som fjerning av gamle oljeplattformer og andre overordnede spørsmål
10 som gjelder olje- og gassutvinning på sokkelen. Arbeidet er frivillig og ulønnet. Hun har
11 bl. a. representert Norges Naturvernforbund på møter og seminarer og skrevet en større
12 høringsuttalelse for forbundet om dekommisjonering av plattformer/oljeinstallasjoner.
13 For øvrig sendes høringsdokumenter vedrørende feltutbygginger og andre olje- og
14 gassutvinningssaker normalt til berørte fylkeslag.
15
16

17 • **C 2: Utøve press og samarbeide med kommune og fylke, slik at det**
18 **utarbeides lokale klimahandlingsplaner.**

19 Lokale klimahandlingsplaner er en del av LA21-arbeidet, som Norges Naturvernforbund
20 støtter gjennom lokal deltakelse i LA-21prosesser i enkelte kommuner og gjennom vårt
21 samarbeid med Norsk Kommuneforbund. Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag har
22 arbeidet aktivt i forhold til Levanger kommune i utarbeidelse av klima- og energiplan.
23 Det er også utarbeidet et hefte om lokalt arbeid med energi og klima, med Erlend
24 Randeberg som forfatter.
25
26
27

28 **Berekraftig ressursbruk**

29
30 Per-Erik Schulze var ansatt med miljøgifter som arbeidsområde til desember 1999. Siden var han
31 tilbake fra studier i Australia og arbeidet en ny periode 11. desember 2000 – 28. februar 2001.
32 Tom Erik Økland fikk endret arbeidsområde og flyttet fra redaksjonen til arbeid med
33 miljøgifter på toårskontrakt fra 1. oktober 2000. I forbindelse med Sommertoktet 1999
34 var flere personer engasjert som mannskap om bord på toktfartøyet M/S "Kameleon".
35

36 Christine Hvitsand ble ansatt fra januar 2000 med avfall som hovedområde i tillegg til
37 samarbeidsprosjektet med Norsk Kommuneforbund. Hun har bygd opp Norges
38 Naturvernforbunds avfallsnettverk. Dette består nå av rundt 15 ressurspersoner. Se egen
39 omtale under.
40

41 Barentshavkontoret er en del av Norges Naturvernforbunds sekretariat. Ansatte ved
42 kontoret har vært: Gunnar Album og Elisabeth Hansen Gunnar Album har ledet de to
43 NORAD-prosjektene med tema fiskeriforvaltning i Ghana og India (75%) og vært ansatt
44 som fiskerirådgiver resten av tiden. Elisabeth Hansen er sekretær på deltid, 40% til
45 november 1999, 60% fra desember 1999. Bente Aasjord har studiepermisjon.
46
47

48 **I. Avfall**

- 49
50 • **C 1: Arbeide mot at det blir gitt fleire konsesjonar til forbrenning av**
51 **blanda avfall og våtorganisk avfall.**

1 • **C2: Fokusere på lokale løsninger for avfallshåndteringa og krevje betre**
2 **ordningar for ombruk, resirkulering og lokal handsaming av våtorganisk**
3 **avfall.**

4
5 Dette området har altså status som C-punkt i arbeidsprogrammet for landsmøteperioden
6 1999-2001. Lav prioritet kunne forsvares med at Norges Naturvernforbunds mangeårige
7 kamp for bedre og mer miljøvennlige avfallsløsninger vant fram. Men det ble tidlig i
8 perioden klart at tidligere seire kom under stadig sterkere press. Sterke kommersielle
9 interesser kom inn på arenaen og arbeidet intenset for bygging av forbrenningsanlegg for
10 avfall. Også enkelte forskere angrep kildesortering og gjenvinning. Norges
11 Naturvernforbund oppfatter deres konklusjoner som basert på for snevre eller ensidige
12 modeller eller beregninger. Det ble påkrevd for Norges Naturvernforbund å gå aktivt inn
13 og møte disse kreftene offensivt, stille opp til forsvar for gode, miljø- og ressursbaserte
14 avfallsløsninger.

15
16 For å kunne stå best mulig rustet i dette arbeidet, vedtok sentralstyret at budsjettmidler
17 som var satt av til frikjøp av tillitsvalgte for innsats på dette området, skulle
18 omdisponeres til en ansatt (halv stilling), foreløpig i to år. Christine Hvitsand ble hyret
19 inn og startet sitt arbeid i januar 2000. Hennes arbeid måtte nødvendigvis bli mer
20 omfattende enn rammen som er satt gjennom de to C-punktene. Resten av dette punktet
21 i meldingen beskriver arbeidet hun har koordinert eller utført

22
23 Norges Naturvernforbund forsvarer det synet på avfallsproblematikken som er beskrevet
24 i det såkalte avfallshierarkiet. Avfallshierarkiet har følgende prioritering etter
25 miljøvennlighet: 1) Redusere avfallsmengdene, 2) Ombruk, 3) Materialgjenvinning, 4)
26 Energiutnyttelse/ forbrenning og 5) Forsvarlig behandling av restavfallet. Dette
27 hierarkiet har vært modellen i avfallspolitikken i Norge, men i løpet av den perioden har,
28 som nevnt, modellen begynt å rakne. Viktigheten av å hindre at avfall oppstår har ikke
29 blitt tatt alvorlig av myndighetene, ombruksordninger avvikles og materialgjenvinning og
30 forbrenning likestilles. Dette er en svært uheldig utvikling som Naturvernforbundet har
31 jobbet aktivt for å snu.

32
33 **Avfallsnettverket**

34 I høsten 2000 kom avfallsnettverket i gang. Til nettverket er det knyttet lokallag som
35 arbeider med avfallssaker og andre ressurspersoner i forbundet. I tillegg er personer i
36 næringslivet involvert, og vi har kontakt og samarbeid med andre miljøorganisasjoner.
37 Den daglige kommunikasjonen skjer hovedsakelig per e-mail, mens den overordnede og
38 strategiske planleggingen foregår ved jevnlig møter. 7-10 personer har deltatt på møtene.
39 Nettverket har samlet den betydelige kompetansen som finnes på avfall i Norges
40 Naturvernforbund. Nettverksmedlemmene har også kontakt seg imellom uten å gå via
41 sekretariatet.

42
43 Fylkeslaget i Østfold har gjennom flere år vært svært aktive i forhold til forbrenning.
44 Oppstarten av avfallsnettverket har gitt også flere lokallag muligheten til å jobbe med
45 lokale avfallssaker, fordi tilgangen på informasjon er forbedret.

46
47 **Høringer**

48 Norges Naturvernforbund har vært på høring i Stortinget våren 2000 og våren 2001 i
49 forbindelse med avfallskapitlene i stortingsmeldingene "Regjeringens miljøvernpolitikk
50 og rikets miljøtilstand". Ved begge anledninger har vi levert skriftlige innspill, i tillegg til å
51 ha møte med Stortingets energi- og miljøkomité. Det er også levert høringsuttalelse til
52 "Evaluerer av avtaler om reduksjon, innsamling og gjenvinning av emballasjeavfall".

1 Dette handler om frivillige avtaler mellom Miljøverndepartementet og næringslivet, og er
2 et av de viktigste tiltak som har blitt gjort for å sikre innsamling og gjenvinning av store
3 deler av emballasjeavfallet. Norges Naturvernforbund mener imidlertid at
4 avfallsreduksjon må gjennomføres og at målene for materialgjenvinning bør økes. Det
5 har også blitt skrevet høringsuttalelse om Norecos spesialavfallsanlegg i Sokndal
6 Naturvernforbundet i Rogaland har vært saksbehandler på vegne av Norges
7 Naturvernforbund.

8
9 Flere høringsuttalelser har blitt produsert i lokallag på stedene hvor det planlegges
10 forbrenningsanlegg (bl.a. Tromsø, Namsos, Gjøvik, Oslo og Akershus,
11 Fredrikstad/Sarpsborg, Stavanger/Forus).

12 13 **Seminarer og konferanser**

14 Sekretariatet har deltatt på flere seminarer om avfall og avfallsbehandling. Dette er bl.a.
15 den årlige avfallskonferansen til Norsk Renholdsverksforening, åpningen av ORIO-
16 programmet, seminar om miljøanalyser og avfall og behandling av våtorganisk avfall.

17 18 **Møter og brev**

19 Norges Naturvernforbund har hatt det årlige kontaktmøtet med SFT, hvor avfall fikk
20 hovedfokus. Norges Naturvernforbund deltok sammen med andre miljøorganisasjoner
21 på møtet MD inviterte til for å diskutere avfallspolitikken.

22
23 Myndighet har nå blitt delegert fra SFT til Fylkesmannen i forbrenningssaker. Norges
24 Naturvernforbund har i den forbindelse sendt brev til alle Fylkesmannens
25 Miljøvernavdelinger og tilbudt å gi innspill i forbrenningssaker. Faren med en slik
26 delegering av myndighet er at avfallspolitikken kan bli ytterligere fragmentert p.g.a. ulik
27 kompetanse og forskjellige holdninger hos saksbehandlerne.

28
29 Norges Naturvernforbund har besøkt forbrenningsanlegget til Energos på Averøy. Åtte
30 personer fra lokallag og sekretariat deltok. Norges Naturvernforbund har vært i møte
31 med Organic Power som, i likhet med Energos, er leverandør av
32 forbrenningsteknologi.

33
34 Norges Naturvernforbund har arbeidet for å hindre avvikling av panteordningen for vin-
35 og brennevinsflasker. Det har vært holdt møter i Nærings- og handelsdepartementet og
36 med stortingsrepresentanter. Avviklingen er nå dessverre vedtatt og ble realisert fra 1.
37 juni.

38
39 Norges Naturvernforbund har gitt konkrete innspill til LD og MD i forbindelse med det
40 nyoppstartede ORIO-programmet, som skal jobbe for at våtorganisk avfall og slam føres
41 tilbake til kretsløpet.

42
43 I samarbeid med lokallaget i Røyken og Hurum har sekretariatet skrevet brev til
44 institusjonene som er med i "Grønn stat"-prosjektet. Vi anmodet deltakerne til å bruke
45 resirkulert papir.

46 47 **Foredrag**

48 Det er holdt foredrag på årsmøtet til Naturvernforbundet i Telemark (februar 2000) og
49 på et åpent møte i Tromsø (november 2000). Norges Naturvernforbund holdt også
50 foredrag på et seminar i regi av Plastretur AS i mars 2001. Naturvernforbundet i
51 Fredrikstad har stilt opp på debatter i forbindelse med planer om flere
52 forbrenningsanlegg i Østfold.

53

Mediearbeid

Både den politiske ledelsen, sekretariatet og fylkes-/lokallag har deltatt i radiodebatter og gitt kommentarer, bl.a. på NRK Østfold, Telemark, Vestfold og Rogaland, Acem Radio, RadiOrakel m.m. Det har vært avisoppslag i Aftenposten, Romerikes blad, Nordlys, Stavanger Aftenblad, Varden, Telemarksavisa, Fredrikstad blad, Sarpsborg Arbeiderblad, Ny Tid m.m. I tillegg har det vært flere leserbrev og kronikker på trykk bl.a. i Aftenposten, Nationen, Stavanger Aftenblad, Nordlys m. fl. 8. april hadde Norges Naturvernforbund hovedoppslag i Aftenposten og innslag med intervju i NRK Søndagsrevyen om avfallsforbrenning. Det har også vært TV-innslag på NRKs Østlandssendinga og NRK Rogaland.

Skriftlig materiell

Nye faktaark har blitt produsert i 2001 (6 stk pr. 15/4). Flere pressemeldinger har gått ut, både om avfallsforbrenning generelt, Sande Paper Mill og i forhold til Stortingsmeldingen.

Arrangementer

Sommeren 2000 dro sekretariatet på *Sommerpatrulje*. Temaer for reisen var energi og avfall. Til sammen besøkte patruljen syv lokallag.

7. mai 2001 arrangerte Norges Naturvernforbund et seminar om avfall med fokus på avfallsreduksjon som hovedmål i avfallspolitikken. Målgrupper var Fylkesmannen og kommunene. Seminaret ble støttet med midler fra MD. SFT stilte lokaler til disposisjon. Det var foredragsholdere fra utlandet i tillegg til bl.a. Thorbjørn Berntsen.

8.-11. mai 2001 hadde Norges Naturvernforbund stand på den årlige kommunalteknikkmesse, Avfall og gjenvinning, på Sjølyst. Målet var først og fremst å få kontakt med de kommuner som ikke har fastsatt sin avfallsløsning.

Annet

Norges Naturvernforbund er med i arbeidsgruppen for bærekraftig økonomi til SYNERGI 21 (den norske forkonferansen til Rio +10).

Avfall har, som nevnt, vært et høyaktuelt tema for en rekke lokal- og fylkeslag i perioden. Naturvernforbundet har flere steder markert seg som pådriver for gode, framtidsrettede avfallsløsninger og som motstander av ukritisk brenning av avfall. Det fører for langt å gå i detalj, men et eksempel kan være at Fredrikstad kommune er anmeldt til Økokrim for ulovlig avfallsdumping.

II. Trygg mat

- A1: Arbeide for å styrke jordvernet og fokusere på trongen for større sjølvforsyning i Noreg, både ut frå globale omsyn og omsynet til nasjonal matforsyning
- A2: Arbeide mot alle former for patentrettar på levande organismar og genetisk materiale.
- A3: Krevje at alle produkt som inneheld eller er tilverka ved hjelp av genmodifiserte organismar blir merka, og at alle matvarer blir merka med opphavsland.
- B1: Arbeide mot biologisk urening ved utsetjing av framande artar og dyrking av genmodifiserte organismar.

1 • **B4: Arbeide for auka produksjon av økologiske matvarer, småskala**
2 **fordeling og lokalprodusert mat.**
3

4 Norges Naturvernforbund har ikke hatt ansatte med særskilt ansvar for dette området i
5 perioden, og viktige deler av arbeidet er utført på lokal- og fylkesnivå. Norges
6 Naturvernforbund er med i Nettverk for mat og miljø. Nettverket lagde flere
7 pressemeldinger og utspill, bl.a. i forbindelse med genmatmuratoriet (et foreløpig nei til
8 genmat i 10 år), patentdirektivet og matvaresikkerhet. Norges Naturvernforbund var også
9 på høring i Landbruksdepartementet i forbindelse med miljø i landbruket. Videre har
10 Norges Naturvernforbund har deltatt på seminarer om matvaresikkerhet.
11

12 Karl Georg Høyer har sittet hele perioden som Norges Naturvernforbunds representant i
13 Bioteknologinemnda. Norges Naturvernforbunds bioteknologiutvalg består av
14 ressurspersoner som gir faglige innspill til Karl Georg Høyer. Det har vært avholdt et
15 møte i nettverket. Fra sekretariatet deltok Elin Tyse på Bioteknologinemndas store
16 seminar i høsten 2000.
17

18 Tyse har også representert Norges Naturvernforbund på idéseminar og årsmøte i Debio.
19 14. oktober 2000 arrangerte Naturvernforbundet i samarbeid med en rekke andre
20 organisasjoner et nasjonalt Trygg Mat seminar i Trondheim. Seminaret satte fokus på
21 trygg mat i vid forstand og tok opp tema som genmanipulering, spredning av
22 smittestoffer, globalisering og forbrukerhensyn.
23

24 Naturvernforbundet i Vestfold og Naturvernforbundet i Telemark har utarbeidet *Din*
25 *guide til økologisk mat* på internett. Dette nyttige og spennende pionérarbeidet er
26 tilgjengelig via Norges Naturvernforbunds nettside www.naturvern.no eller direkte på
27 www.naturvern.no/vestfold/mat/index.htm
28

29 Norges Naturvernforbund var medarrangør i "Åpen økologisk hage". 10 økologiske
30 hager i Oslo og Akershus hadde over 500 besøkende. Dette vil bli utvidet til et
31 landsdekkende arrangementet og omfatte over 50 hager inneværende år. Elin Tyse har
32 representert Norges Naturvernforbund som frivillig i dette arbeidet. Arrangementet
33 hadde bred mediedekning. Bl.a. deltok Elin Tyse på et halvtime langt innslag på NRKs
34 "Sånn er livet".
35

36 **III. Norsk Kommuneforbund / fagbevegelsen**
37

38 Samarbeidsprosjektet med Norsk Kommuneforbund "Fagbevegelsens miljøansvar" ble
39 gjenopptatt etter at Christine Hvitsand ble ansatt. Norges Naturvernforbund deltar på
40 møter i miljøutvalget i Norsk Kommuneforbund (NKF). Vi har bistått ved ulike
41 høringsuttalelser, bl.a. om Produktregisteret og om retten til miljøinformasjon. Det har
42 blitt forfattet et brev til lagene i Norges Naturvernforbund og NKF hvor det redegjøres
43 for samarbeidet mellom de to organisasjonene. NKF ønsker å få i gang et Lokal Agenda
44 21 prosjekt. Modellen er at en kommune velges ut til å være en foregangskommune på
45 helse, miljø og trivsel. Hovedvekt er til nå lagt på å arbeide seg fram til en plattform for
46 hvordan organisasjonene sammen kan gjennomføre et slikt prosjekt.
47

48 Norges Naturvernforbund deltar i LOs Miljøforum.
49
50

51 **IV. Fiskeri**
52

Base for dette arbeidet er Norges Naturvernforbunds Barentshavkontor i Steigen, en del av forbundets sekretariat. Deler av kontoret er i perioden leid ut til Stiftelsen Trygg Mat og til Backwinder AS. Kontoret er også flittig besøkt av fiskere og andre i bygda. Vi har dessuten tatt i mot en god del skoleklasser og hatt elever på arbeidsuke og arbeidsdager.

• **A4: Halde fram TV-aksjonsprosjekta med fiskeriforvaltning i India og Ghana**

Dette arbeidet er delt mellom et prosjekt finansiert av Norad og TV-aksjonen og generelt internasjonalt arbeid blant annet gjennom Friends of the Earth.

India

I 1999 hadde vi besøk av en ny gruppe indere. Denne gangen bare i Steigen. Indernes besøk fikk dekning i flere aviser og NRK Nordnytt og morgen-TV. Våren 2000 besøkte vi Kerala og hadde møter med alle de involverte. Vi satte i gang et overvåkningsprosjekt for et nytt trålfiske utenfor 12-mila i Kerala. Et nytt fiskerilovutvalg har nå avsluttet sitt arbeid, foreløpig uten å ha levert noen rapport. Halvparten av medlemmene i gruppa har vært med i vårt arbeid, blant annet gjennom besøk i Norge.

Ghana

Arbeidet i Ghana har fortsatt etter planen. Gunnar besøkte dem høsten 1999. De har opprettet og har jevn kontakt med forvaltningsutvalg i seks fiskerisamfunn langs kysten. FoE Ghana har også blitt tatt inn i et nasjonalt forvaltningsråd i regi av fiskeridepartementet.

- **B2: Halde fram arbeidet for å få plass i den norsk-russiske fiskerikommisjonen.**
- **B6: Arbeide mot kapasitetsoppbygging i den havgående fiskeflåten i Noreg.**

Det nasjonale fiskeriarbeidet er forsøkt holdt ved like. Det har vært atskillig mer hektisk enn i forrige periode på grunn av tiltagende ressurskrise i Barentshavet. Dette har gjort det nødvendig med innsats ut over punktene i arbeidsprogrammet i den grad ressursene har tillatt det. Her følger noen hovedsaker:

Kontakt med fiskeriorganisasjonene

Norges Naturvernforbund deltok på årsmøtet i Nordland i 1999 og 2000. Vi har hatt kontakt med fiskarlaget i spørsmålet om miljømerking av fisk, kvotefastsettelse og det internasjonale fiskeriarbeidet. I tråd med at overfisket har økt i Barentshavet har konfliktene med fiskarlaget blitt hyppigere. Vi har deltatt og innledet på begge årsmøtene i Norges kystfiskarlag i perioden.

Reguleringsrådet

Norges Naturvernforbund har tatt opp igjen arbeidet i Reguleringsrådet og har levert innspill på både fordeling av kvoter og kvotefastsettelse. Det er svært nyttig å følge den interne debatten mellom aktørene i dette rådet.

Organisasjonsarbeid

Naturvernforbundet i Finnmark har blitt langt mer aktive på fiskeriområdet enn de var i forrige periode. Sekretariat – både i Oslo og Steigen - har samarbeidet med laget om uttalelser, spredning av informasjon og tilrettelegging/formidling av presseutspill. Se

1 under punktet *Enhetskvoter og Kapasitetsøkning* nedenfor. Ellers er det svært liten
2 fiskeriaktivitet i organisasjonen.

3
4 Natur og Ungdom har fått fart på sitt fiskeripolitiske utvalg. Vi har hatt flere møter med
5 dem og holdt innledninger og foredrag.

6 7 *Ny ressurskrise*

8 Vi er nå på vei inn i en ny ressurskrise i Barentshavet. Gytebestanden av torsk er under
9 førevar-grensen på 500 000 tonn. Dette har flere årsaker - to av de viktigste er at kvotene
10 er satt over forskernes anbefalinger og at trålerflåten tar store mengder småfisk. Norges
11 Naturvernforbund reagerte på dette allerede i 1997 og advarte mot ny torskekrise.

12
13 Vi har brukt mye energi på å skape oppmerksomhet rundt den nye situasjonen i
14 Barentshavet og har hatt en serie oppslag i Dagbladet og Dagsavisen i tillegg til regionale
15 aviser. Våren 2000 la vi fram heftet "*Hvordan bør vi forvalte torsken?*" Heftet er spredd
16 i 4000 eksemplarer.

17
18 Høsten 2000 delte vi ut heftet "*Håndbok i torskeforvaltning*" til alle
19 stortingsrepresentantene i forbindelse med behandlingen av fiskeriavtalene med andre
20 land.

21 22 *Enhetskvoter og kapasitetsøkning*

23 Regjeringens og Stortingets arbeid med enhetskvoter fortsetter. Antall fartøy går ned,
24 antall investerte millioner går opp. Våren 1999 la Barentshavkontoret fram rapporten
25 "Fornyelse i den norske fiskeflåten 1985-1999". Rapporten baserte seg på en oversikt
26 over nybygde fartøy og investeringskalkyler for disse fra SINTEF Fiskeri og Havbruk.

27
28 Det er i perioden holdt flere møter med utvalgte representanter i næringskomitéen på
29 Stortinget om enhetskvoter og kapasitetsøkning. Vi har skrevet høringsuttalelser på alle
30 utvidelser og endringer i enhetskvoteordningen.

31
32 Fylkeslaget i Finnmark valgte i 1999 å bidra til et sterkere politisk press for å snu
33 forvaltningen. I forkant av fiskeriforhandlingene med russerne tok laget initiativ overfor
34 politikerne for å få kvotene satt i tråd med forskernes anbefalinger. I 2000 sendte
35 fylkeslaget brev til alle de politiske partiene i fylket om saken, og Norges
36 Naturvernforbunds hefte om torskeforvaltning ble delt ut til kommunestyrepolitikere i de
37 fleste kystkommunene. Fylkestinget vedtok i mai 2000 en uttalelse som var helt i tråd
38 med Norges Naturvernforbunds syn. Men sentrale myndigheter har ikke tatt hensyn til
39 det.

40 41 *Juks*

42 I løpet av 2000 kom det fram stadig flere påstander om juks i fiskerinæringa. Gjennom
43 media og i Stortinget har Norges Naturvernforbund vi prøvd å vri fokus fra enkeltfiskere
44 til forvaltningssystemet. Vi valgte likevel å gå til anmeldelse av tråleren Korallnes for
45 ulovlig blåkveitefiske vinteren 2001.

46 47 *Ballastvann*

48 Våren 2001 la vi fram en ny versjon av rapporten om ballastvann. Den er ført i pennen
49 av Sigmund Kvaløy Setreng og Gunnar Album og fikk stor oppmerksomhet i forbindelse
50 med algeoppblomstringen i Nordsjøen. Rapporten er også en konkret oppfølging av
51 arbeidsprogrammet punkt B1 om å arbeid mot biologisk forurensning.

52

Pressearbeid

Det er langt større interesse for fiskeriarbeid i pressen enn det har vært tidligere, også i hovedstaden. Vi har hatt oppslag i Dagsnytt, Aftenposten, Dagsavisen, VG og Dagbladet. Også regionale og lokale medier har fulgt opp. Fiskeriarbeidet er registrert med om lag 130 avisoppslag i perioden i tillegg til radioinnslag.

V. Miljøgiftarbeidet

• A6: Arbeide for auka produsentansvar

Det ble gjennomført en aksjon mot Monsanto Norge i august 1999. Tønner med forurenset sjøbunn ble levert utenfor Monsanto kontor på Lysaker ved Oslo. Norges Naturvernforbunds krav var at Monsanto som PCB-produsent må ta ansvar for forurensningen langs norskekysten og bidra til opprydding. Norges Naturvernforbund kunne påvise Monsanto-PCB i Oslo, Drammen, Horten, Glomma, Hvaler, Kragerø, Arendal og Farsund. Men selskapet avviste at det har ansvar og henviste til Monsanto nye kjemikalieselskap, Solutia. Saken fikk bred pressedekning, bl.a. i NRK Dagsrevyen og fjernsynets morgensending.

Arbeidet for økt produsentansvar har ellers pågått i hele landsmøteperioden. Det har vært ledet av Per-Erik Schulze og Norges Naturvernforbunds advokat Øivind Østberg inntil slutten av februar 2001. Siden har Østberg overtatt ansvaret for videre framdrift av Oslo havn-saken. Naturvernforbundet anser denne saken som en prøvesten, og har derfor prioritert den foran andre konkrete saker i perioden. Tom Erik Økland følger opp arbeidet fra Naturvernforbundets side.

Rapporten "PCB-opprydding og produsentansvar - Forstudie om mulig søksmålsgrunnlag for Oslo Havnevesen" var ferdig januar 2001. Den konkluderer med at to multinasjonale selskap, Bayer (Tyskland) og Monsanto (UK/USA), kan stilles rettslig ansvarlig for forurensningen i Oslo havn. Sak kan foregå i Oslo byrett. Rapporten slår også fast at det trengs ytterligere undersøkelser før en eventuell rettssak. Årsaken er at rapporten kun omfatter Bjørvika-området, samt at det ble funnet betydelige spor etter PCB fra den japanske produsenten Kanegafuchi. Slik PCB er aldri rapportert innført til Norge, og transporten til havneområdet er dermed umulig å etterspore. Havnevesenet har stilt seg positiv til en videreføring av prosjektet.

Rapporten ble gitt til Dagsrevyen, som hadde et lengre innslag om saken på lørdagssendingen 24. februar 2001. Saken ble bredt dekket, og byråden for miljø i Oslo slo fast at kommunen vil bringe saken til retten hvis PCB-produsentene ikke går med på å betale for sine gamle synder. Kort tid etter reportasjen besøkte BBC Scotland Oslo og Norges Naturvernforbund med et team på fem personer. De lagde et lengre innslag til ukesprogrammet Eorpa. Innslaget ble sendt på BBC 2 i begynnelsen av mars. I etterkant av Dagsrevy-innslaget ble også saken fulgt opp av Aftenposten, NTB og flere lokale medier.

En dom mot PCB-produsentene i Oslo havn-saken vil være viktig både nasjonalt og internasjonalt. Den vil skape presedens for andre PCB-forurensede områder i Norge, og vil samtidig være svært skjerpene for kjemiprodusenters forhold til hva de faktisk produserer og hva slags skadevirkninger produktene kan ha – også på lang sikt.

I dette arbeidet med Oslo havn har Norges Naturvernforbund samarbeidet med fire aktører: Advokat Øivind Østberg ved firmaet Føyen Co, marinbiolog Roger M.

1 Konieczny i Norwegian Environmental Technologies, Oslo Havnevesen og Oslo
2 kommune.

3
4 Arbeidsfordelingen for de fire har vært slik:

5
6 Østberg: Juridisk arbeid spesielt knyttet til produsentansvar for PCB-forurensning i Oslo
7 havn.

8 Konieczny: Tolkning av PCB-fingeravtrykk i sedimenter, for å bestemme kjemisk hvilke
9 produsenter som er ansvarlig for forurensningen. Arbeidet har vært gjort både i
10 forbindelse med toktene i 1998 og 1999, og spesielt også mot Oslo havn-saken.
11 Oslo havnevesen: Økonomisk støttespiller for prosjektet.
12 Oslo kommune: Som Oslo havnevesen.

13
14 Norges Naturvernforbund var representert med tidligere sentralstyremedlem Yngve
15 Sjøgren Foss i Lovutvalget for miljøinformasjon. Oppnevningen av Yngve Foss må sees
16 på som et resultat av Norges Naturvernforbunds aktive arbeid gjennom flere perioder for
17 å få ut opplysninger fra Produktregisteret og fra produsenter i privat sektor om
18 miljøgifter i produkter. Slagordet har vært: Opplyste forbrukere er trygge forbrukere.
19 Utvalget leverte 19. desember 2000 sin utredning til Miljøverndepartementet.
20 Utredningen inneholder forslag til lov om retten til miljøinformasjon og har tittelen
21 *Retten til miljøopplysninger – Allmennhetens rett til å få miljøopplysninger fra*
22 *offentlige og private aktører og retten til å delta i offentlige beslutningsprosesser.*
23 Forbundet er i gang med oppfølging av dette arbeidet.

24
25
26 • **B2: Krevje utfasing av alle produkt som inneheld hormonhermande stoff.**
27 Sigrun Ringvold har representert Norges Naturvernforbund i styret for
28 Miljøverndepartementets satsing på miljøgifter i produkter "Miljøtiltak maling og lakk".
29 Sekretærfunksjonen er lagt til GRIP. Fra juni 2001 har hun gått over til bransjegruppen
30 for "Marine and protective coating".

31
32 For øvrig har det ikke vært ressurser eller kapasitet sentralt til å prioritere dette punktet i
33 perioden. Arbeidet har i vesentlig grad vært knyttet opp mot de to a-punktene i
34 arbeidsprogrammet.

35
36
37 • **B3: Følgje opp Seas at Risk/Friends of the Earth (FoE) sitt arbeid med**
38 **Nordsjøen.**

39 Tarjei Huse representerte Norges Naturvernforbund i Seas at Risk fram til mars 2001.
40 Han ba da om å bli avløst. I skrivende stund er det ikke funnet avløser til dette vervet
41 blant de frivillige, og Tom Erik Økland holder tak i det. Oppfølgingen av FoEs
42 Nordsjøarbeid har i stor grad skjedd ved at Norges Naturvernforbunds arbeid med
43 giftjakt og produsentansvar har blitt spredd gjennom FoE-nettverket.

44
45 *Det er avgitt følgende høringsuttalelser i perioden:*

- 46 - Om opprettelse av informasjonstjeneste for helse- og miljøfarlige kjemikalier, til MD
47 april 2000.
48 - Til søknad om utslippstillatelse av kvikksølv fra Eramet Norway A/S i Sauda, avgitt
49 til SFT april 2000.
50 - Til søknad om midlertidig utslippstillatelse for kvikksølv fra Eramet Norway AS i
51 Sauda og Porsgrunn, avgitt til SFT august 1999.

52

Samferdsel

Anders Jordbakke arbeidet i 50% stilling fram til november 1999. Vi var uten samferdselsrådgiver fra til Elin Tyse ble ansatt i deltidsstilling fra 01.02.00. Hun arbeidet fire halve månedsverk i år 2000 med hovedvekt på annet halvår. Hun har arbeidet 1/3 stilling i 2001.

Hovedarbeidet i perioden har vært knyttet opp mot politisk behandling av Nasjonal Transportplan nasjonalt og lokalt, og statsbudsjett. Også på området samferdsel har sekretariatet forsøkt å være et serviceorgan for hele organisasjonen. P.g.a. lav bemanning og kapasitetsproblemer er det lagt hovedvekt på bistand til fylkeslagene i Oslo/Akershus, Østfold, Rogaland, Hordaland, Sør-Trøndelag og Nordland. Sekretariatet har også startet en prosess med å søke midler for å styrke samferdselsarbeidet i fylkeslagene.

Samferdselsutvalget

Den frivillige innsatsen er styrket vesentlig i perioden. Samferdselsutvalget ble opprettet høsten 1999 og består pr. juni 2001 av 7 personer. I tillegg er en NU-kontakt og samferdselsrådgiveren med. Gunnar Sander, Naturvernforbundet i Troms, leder samferdselsutvalget. Utvalget har hatt 5 møter og 6 telefonmøter i perioden. Ellers har utvalget kommunisert aktivt pr. e-post. Samferdselsutvalget har utarbeidet faktaark om fartsgrenser, jernbane, sykkel og kollektivtrafikkens organisering.

- **A1: Følgje opp Nasjonal Transportplan 2002-2011 (NTP), både nasjonalt og regionalt**
- **A3: Krevja og medverke til areal- og transportplanar ...**

Behandlingen av Nasjonal Transportplan ble en seier for jernbanesatsningen, med dobbeltspor Stavanger-Sandnes, Bergen-Arna, Trondheim-Meråker og i Oslo/ Akershus. For Norges Naturvernforbund blir det viktig å overvåke at denne satsningen følges opp med bevilgninger i framtidige statsbudsjett. For øvrig ligger det i NTP en investering på 130 milliarder til veg.

Nedenfor har vi samlet og listet opp hovedsynspunktene som er fremmet gjennom Naturvernforbundets totale arbeidsinnsats på området samferdsel i perioden:

-Miljø- og sikkerhetsmål for utviklingen på samferdselssektoren

Samferdsel bidrar meget sterkt til nesten alle typer miljøproblemer med virkninger både på globale klimaendringene og nærmiljø.

- Utslipp av CO₂ og klimagasser: Sektoren må minst oppfylle Kyoto-kravet om at utslippene i 2008 – 2012 skal være maksimalt 1% høyere enn i 1990.
- NO_x-utslipp: Gøteborg-protokollens mål om 32% reduksjon fra 1999-nivå må oppfylles
- Luftkvalitet: Kravene i det nye EU-direktivet for lokal luftkvalitet, inkl. NO₂ og PM₁₀, må oppfylles i 2005 og 2010.
- Støyplagen skal reduseres med 25 % innen 2010 i(St.meld.8 1999-00).
- Ulykker: 0-visjonen må være overordnet.
- Påvirkning av biologisk mangfold, landskap og kulturmiljø må reduseres kraftig.

NTP må være en overordna plan for all norsk samferdsel.

Den må omfatte drift, likebehandle alle transportformer og også være en rammeplan for hva fylkeskommunene og kommunene skal styre sin samferdselspolitikk etter. Kollektivtrafikk, sykkel, fotgjengere og sjøfart rammes sterkest av denne tradisjonelle innretningen. NTP må ha overordna strategier for: 1. å påvirke de totale trafikkmengdene; reis mindre, kortere og mer effektivt 2. fordelingen på reisemidler; få godstrafikken fra vei til bane og kjø, persontrafikken fra vei og fly til bane, buss og gang/sykkel!

Inntekter fra grønne avgifter må brukes til miljøvennlig transport.

Det viktigste er å skru opp drivstoffavgiftene. Men det trengs også avgiftslettelser på tog og skip (havneavgiftene) for å demme opp for lastebiltrafikken, særlig etter at den fikk store avgiftslettelser samtidig som markedsprisen på diesel har falt.

Kutt i veiinvesteringene og omprioriter så eksisterende veier kan fungere.

Det bør derfor kuttet ca. 25 mrd. av investeringene til større veiprojekter. Se prosjektliste punkt A 2 nedenfor. Dessuten er det et etterslep på rundt 20 mrd. kr. i vedlikehold på riks- og fylkesveier (2001). Økt trafikk og nye veier, særlig tunneler, vil forverre situasjonen. Handlingsplanen for rassikring viser et etterslep på ca. 2 mrd kr. på riks- og fylkesveier og svært utilstrekkelige bevilgninger. *Fergetrafikken* bør rustes opp med lengre åpningstider, høyere frekvens, lavere priser og sikrere og mer miljøvennlige ferger (gass).

Mer ressurser må brukes til miljøoppretting av eksisterende samferdselsanlegg. Her er det verdt å merke seg seieren Norges Naturvernforbund, Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag og lokale krefter vant med vedtaket om åpning med bro i moloen som ble bygd til Tautra. Tautra har vernestatus som Ramsarområde og kunne som første område ha falt ut av vernelista p.g.a. molo- og veginngrepet.

Jernbanen trenger satsing på infrastruktur og mer penger til kjøp av jernbanetjenester

Det trengs standardhevende vedlikehold på dagens baner på 1 mrd utover NTP-forslaget. Til investeringer i nye linjer har Norges Naturvernforbund foreslått en pakke på 9,3 mrd. kr. utover forslaget i NTP. Tilskudd til driften bør økes med 300 mill kr. pr. år for å sikre et togtilbud som kan avlaste veinettet og senke prisene. Det bør konsekvent bygges bane før vei i transportkorridorene.

Sjøfarten må sikres mer penger til trafikkhavner og farleder.

Det må være et klart mål å styrke godstrafikken langs kysten som et alternativ til biltransport og veiutbygginger.

Sats sterkt på terminaler for kombinerte transport.

Sjøfart og jernbane er avhengige av effektiv omlasting for å kunne inngå i dør-til-dør transporter av gods. Bevilgningene til effektive terminaler i havner og ved jernbane må økes.

Kollektivtrafikken må styrkes organisatorisk og få 1,2 mrd i årlige økte tilskudd.

Tilbakefør kuttene.

Krisen i kollektivtrafikken må motvirkes med å tilbakeføre 1,2 mrd. som er kuttet til en permanent opptrapping av nivået til ren drift. Deler av beløpet kan gjøres resultatavhengig.

Staten må ha overordnet ansvar.

Organisatorisk må staten ta et klart overordna ansvar for kollektivtrafikken, drive rammestyring av regionale og kommunale myndigheter gjennom krav til planer og kvaliteten på tilbudet, samt overføre penger etter samme system som for veiene.

Sats på sammenhengende sykkelveier med krav om planer og 1 mrd. kr. i året.

Helse, miljø og økonomi er tre gode grunner til å satse på sykkel. Norges Naturvernforbund har oppfordret Stortinget til å kreve at det lages planer for sammenhengende sykkelveinett i alle tettsteder over 5000 innbyggere og på strekninger mellom disse.

Senk fartsgrensa utenfor tettbygd strøk til 70 km/t.

Norges Naturvernforbund har tatt til orde for at fartsgrensene bør senkes fra 80 km/t til 70 km/t fordi det er et raskt og svært kostnadseffektivt tiltak for færre ulykker som samtidig bedrer miljøet. Tiltaket reduserer støy og utslipp, det gir bedre trafikkavvikling, mulighet for mykere veiføring og dermed mindre arealinngrep.

Stortinget må kreve at veiprisering og parkeringsrestriksjoner brukes aktivt i byene

Veiprisering må gjøres obligatorisk i byer med køproblemer. Parkeringspolitikken må også endres: maksimumsnormer, anledning til å kreve avgift på privat grunn og skattlegging av gratis parkering ved jobben i byene.

Arealpolitikken er helt avgjørende for mer miljøvennlig bytransport.

Norges Naturvernforbund har oppfordret Stortinget til å ta initiativer for å koble areal- og samferdselspolitikken i byene og stille krav om at alle byer over 10 000 innbyggere lager samordnede areal- og transportplaner som skal forplikte både staten, fylket og de berørte kommunene.

A2: Motarbeide prosjekt med uakseptable naturinngrep og miljøbelastninger

Lofast er den foreslåtte fastlandsforbindelse til Lofoten som gir inngrep i to vernede vassdrag og bygges inn i foreslått nasjonalparkområder. Høy investering, lav nytte/kost. Uenighet mellom befolkningen i Vesterålen og Lofoten om valg av trasé har gitt dårlig regional integrering. Sekretariatet har gjort lobbyarbeid mot sentrale politikere på Stortinget delvis i samarbeid med DNT/SRN. Fylkeslaget i Nordland har samarbeidet med DNT og NU

E6 ved Melhus i Sør-Trøndelag. Gaula er et varig vernet vassdrag, lakseførende elv. Ny trasé er lagt svært nær den traséen Stortinget gikk imot. Prosjektet utsettes til nytt traséalternativ har fått en seriøs behandling. Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag/Melhus.

E39 Moberg-Svegatjønn-Rådal. Ulvenvannet sør for Bergen er en del av det vernede Os-vassdraget, med svært rikt fugleliv. Naturvernforbundet i Hordaland

E39 Kvivsvegen mellom Nordfjordeid og Volda. Ny veg som gir store ødeleggelser av elvelandskap. Norges Naturvernforbund og NU går inn for en nøktern opprustning av dagens veg gjennom Stigedalen som et alternativ.

E39 Øysand-Thamshavn Ny innfartsveg fra Orkanger til Trondheim. Milliardprosjekt som ødelegger for bussmulighetene. Ved Buvika dyrket mark/ verneverdig fjærområde.

- 1 Norges Naturvernforbund og NU har gått inn for en nøktern opprustning av dagens
2 trasé.
- 3 **E39 Stord-Langenuen-Tysnes-Fusa.** Sårbare naturområder. Beskrives av
4 Naturvernforbundet som en uaktuell trasé. Naturvernforbundet i Hordaland
5 **E39 Handeland-Feda.** Store natur og landskapskonflikter. Norges Naturvernforbund
6 krever utbygging av banestrekning først.
- 7 **E6 Jevika-Selli** i Nord-Trøndelag. Biologisk mangfold, strandsone, kulturminner
8 **Hardangervidda.** På grunn vintertrekk for villreinstammen må Rv7 holdes vinterstengt
9 fra og med vinteren 2000/2001. Åpning av Lærdalstunnelen i november gir ny fergefri
10 forbindelse Oslo-Bergen. Folgefonn-tunnelen avlaster Rv.7 og reduserer behov for
11 Hardangerbro ytterligere. Norges Naturvernforbund har samarbeidet med SRN.
- 12 **E-18 i Østfold,** dårlig planlagt og uferdig prosjekt spesielt strekningen Monaryggen-
13 Askim har dessuten mangelfull forbindelse til Akershus. Naturvernforbundet i Østfold
14 **E-6 Værnes-Kvitthamar** med nedbygging av dyrket mark og naturområder. Norges
15 Naturvernforbund kjemper for å få Trønderbanen først.
- 16 **Rv-2 Nybakk-Kongsvinger** ny trasé med nedbygging av dyrket mark. Ulønnsomt
17 prosjekt. Samarbeid med lokale vel og grupperingen langs den planlagte vegen. Kan
18 muligens føre til opprettelse av nytt lokallag i Naturvernforbundet.
- 19 **Rv-35 Jevnaker-Hadeland** store naturinngrep, Leira er et varig vernet vassdrag,
20 rekreasjonsområder, barskogvernområde, store vilttrekk. Sekretariatet har bistått
21 Naturvernforbundet i Lunner og Naturvernforbundet i Oppland.
- 22 **Nye vegnormaler må gi nye planer.** Norges Naturvernforbund har gitt innspill til nye
23 vegnormaler som ble innført i 2001. Disse må sette nye krav til vegbredde, kurvatur og
24 hastighet for å gi bedre tilpasning til sårbare naturområder, dyrket mark og tettsteder. De
25 nye normalene vil også redusere kostnader for prosjektene. Men vegkontorene følger
26 ikke opp mulighetene for en mykere linjeføring, nedsetting av hastighet, rundkjøringer og
27 opprusting av eksisterende veg.
- 28
- 29 • **A4 Vidareføre Kollektivkampanjen i samarbeid med NU og delar av**
30 **fagrørsla**
- 31 Norges Naturvernforbund har videreført Kollektivkampanjen i samarbeid med NU og
32 deler av fagbevegelsen. Naturvernforbundet har støttet kampanjen med kr. 10.000,- årlig.
33 Kampanjen har arrangert 2 seminarer, utarbeidet kollektivhefte og vil arbeide fram mot
34 stortingsvalget for styrking av kollektivtransporten.
- 35
- 36
- 37 • **B1: Arbeide for ei meir offensiv satsing på kollektivtransport med betring**
38 **av tilbud og konkurransevilkår i høve til bil og fly**
- 39 Norges Naturvernforbund har i behandlingen av statsbudsjett arbeidet for å øke
40 bevilgningen til kollektivtransporten med 1.2 milliarder. Se for øvrig A1 og A4
- 41
- 42
- 43 • **B2: Arbeide for styrking av bane- og sjøtransport i konkurransen om gods**
44 **med bil og fly.**
- 45
- 46 **Generelt.**
- 47 Norges Naturvernforbund har på forskjellige måter fremmet disse synspunktene: Toget
48 må få en sjanse. Jernbanen følger nesten overalt i Norge den opprinnelige traséen. F.eks.
49 er Vestfoldbanens trasé hovedsakelig fra 1880. E6 og E18 i Østfold, E6 i Akerhus og
50 Hedemark og E18 i Vestfold går parallelt med jernbanens lokal- og intercitytog-tilbud, et

tilbud det er stor politisk enighet om å satse på. Trafikksfarlige strekninger på E6, E18 og E39 skiltes til maks 70 km/t. Dette kombineres med økt overvåkning.

Korridorer/ enkeltprosjekter.

E18 og E6 Østfoldpakke fase 1 og 2 slås sammen. Dobbeltspor til Fredrikstad prioriteres. Vegprising innføres ved Svinesund Samarbeid med Naturvernforbundet i Østfold.

E18/ E39 Buskerud, Vestfold, Agderfylkene og Rogaland. Jernbane først, intercity, Jærbane m.m. Samarbeid med fylkeslag.

E6 Gardemoen-Kolomoen Lokal og intercitytog - tilbud prioriteres først.

Rv 4 Kan ta trafikk fra Gjøvikbanen, Sats heller på Gjøvikbanen.

E6 Trondheim-Stjørdal Bygg ut Trønderbanen/ Nordlandsbanen for person og godstransport. Da kan en satse på nullalternativet med enkelt forbedringer for strekningen Værnes-Kvithamar

• B3: Krevje at inntekter frå vegprising/bompengar vert nytta til miljøtiltak og styrking av kollektivtransporten (drift og vedlikehald)

Norges Naturvernforbund har tatt opp disse forhold i brev til Samferdselsministeren, Finansministeren og i møter med Statssekretær Eirin Sundt og Stortingets samferdselskomité og finanskomité.

• C1: Motarbeide prosjekt som aukar vegkapasiteten i byområda.

Eiksund-sambandet med tunnel som skal erstatte ferge- forbinde Hareide med Ørsta/Volda er et slikt prosjekt. Kostnad 800 mill. Høyere frekvens for ferge gir høyere samfunnsmessig nytte. Bruk pengene til vedlikehold og rassikring istedenfor. Samarbeid Norges Naturvernforbund og Miljøheimevernet.

Nordtangenten (også kalt Nordre avlastningsvei) i Trondheim ødelegger trafikkgrunnlaget for Trondheim Trafikkselskap. Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag

Ringveg vest Bergen virker konkurransevridende i forhold bybaneprojekt til Flesland/ Bergen Syd. Vi arbeider for å stoppe nye vegplaner gjennom Ulriken. Naturvernforbundet i Hordaland.

Oslopakke 1. Norges Naturvernforbund har stilt krav om omfordeling. 80% til drift og vedlikehold av k-transport 20% til veg. Bare de prosjektene som gir økt framkommelighet for kollektivtransport må prioriteres.

Forsering. Derimot har Naturvernforbundet arbeidet for å få forsert Oslopakke 2, Bybane Bergen, kollektivdelene i Trondheimpakken og Nord-Jærenpakken.

Informasjonsmateriell, høringer, mediedekning m.m.

Skift til grønt – Idéhefte nr. 1 for arbeid med Lokal Agenda 21 er en vegleder for arbeid i laga med bærekraftig transport. Den ble utarbeidet med økonomisk støtte fra Samferdselsdepartementet, Konsul Viriks legat og Miljøverndepartementet.

Miljøvurderinger av framtidige havneløsninger for Oslo havn. 2000. Denne rapporten foretar en analyse av 3 foreliggende utredninger med gjennomgang av miljøvurderinger og setter opp miljøkriterier for havneplassering. Arbeidet var finansiert av Oslo havnevesen.

Sykkelpakaten. Plakat som viser sammenhengen mellom miljø, fysisk aktivitet og helse. Finansert av Miljøverndepartementet. Sykkelpakatprosjektet mottok Storebrand miljøpris.

1 **Mediedekning.** Samferdselssakene har fått bred dekning både nasjonalt og regionalt.
2 Norges Naturvernforbund bidro med en aktiv informasjonsstrategi vesentlig til å vri
3 oppmerksomheten over på miljø under lastebileier-aksjonene. Forbundet, særlig ved
4 samferdselsutvalgets leder, ble deretter hovedkommentator for flere medier – både de
5 store etermediene og avisene - og målbar argumentene for å beholde dieselavgiften på en
6 klar måte. Også lokalt og regionalt lyktes forbundets lag og talspersoner å fronte denne
7 saken. Sekretariatet fungerte her som serviceorgan for både samferdselsutvalget og aktive
8 i lokal- og fylkeslag. Samme strategi ble brukt under arbeidet med Nasjonal
9 transportplan. Her var det ikke samme åpenbare konfliktrisiko, og selv om både våre
10 kommentarer, egne utspill kom på, var ikke uttellingen så tydelig som under
11 lastebilaksjonene.

13 **Det er skrevet høringsuttalelser på disse sakene:**

14 Forskrifter om miljødifferensiert tonnasjesskatt,
15 Stamvegnormaler,
16 Fartsgrenser

18 **Noen viktige brev:**

- 19 - 20.6.00 Klage til Sivilombudsmannen på tidligere sendt klage på utslippstillatelse til
20 Oslo Lufthavn
21 - 06.06 Til sentrale og lokale politikere: Utfordringer knyttet til Miljø og Helse i Oslo,
22 Vedrørende verdenskonferansen for Miljø og Helse i Oslo
23 - 31.05.00 Til finanskomiteen og Samferdselskomiteen: Kommentarer til revidert
24 nasjonalbudsjett på tiltak som berører samferdsel
25 - 13.9.00 Til Østfold vegkontor. Senking av den generelle fartsgrensen til 70 km/t.
26 Østfold som prøvefylke.
27 - Oktober 00 Brev til Jens Stoltenberg vedr. NTP og Statsbudsjettet.
28 - 18.01.00 Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet: Uttalelse om vegprising
29 - 18.04.01 Brev til Samferdselsminister, Vegdirektør, Fylkespartier vedr. overføring av
30 vegmidler fra investering til vedlikehold og rassikring.

32 **Annet arbeid**

33 **Oslo/Akershus.** 30% av Norges Naturvernforbunds medlemmer bor i dette området,
34 som er en viktig region for miljøvennlig samferdsel. Samferdselsrådgiveren har gitt
35 fylkeslaget (NOA) drakhjelp for å få opprettet en samferdselsgruppe og hjulpet til med
36 uttalelser til NTP. Hun har dessuten skrevet søknader for økonomisk støtte til arbeidet.
37 Fulgt opp Gardermoutbyggingen med tilhørende utbygging av vegsystem, utvidelser av
38 E6 og E18, Bjørvika, NSB og T-bane er store og tunge investeringer i NTP. Dessuten
39 har vi arbeidet med sykkel, restriktive virkemidler som fartsbegrensninger, vegprising og
40 parkeringsrestriksjoner.

41 **Støyfri dag.** Fulgt opp spesielt i Nordland og Oslo

44 **Organisasjon**

47 **Organisasjon-/økonomi/-driftsavdelingen i sekretariatet har i** 48 **perioden følgende medarbeidere:**

49 Jan M. Vevatne har vært i 50% stilling som organisasjonssjef i hele perioden. Trine Hess
50 Elgersma, organisasjonskonsulent. Hun hadde full morspermisjon fra mai 2000 til
51 november 2000 og halv permisjon fra 1. november. Steinar Alsos, vikar fra 22. mai 2000,

50% stilling fra 1. november 2000. Tirill Stibo Opgård står for sentralbordtjenesten, innkjøp av materiell og rekvisita og betjening av medlemsregisteret, det siste sammen med sivilarbeider. Hans Olstad har 50% stilling som ansvarlig for EDB og tekniske tjenester. Marius Gjerset, økonomisjef, har arbeidet deltid siste del av perioden. Åshild Sture, er økonomikonsulent gikk ut i morspermisjon fra 26. januar. Torbjørn Dahl kom inn som vikar på full tid fra desember 2000. Sivilarbeidere har i rekkefølge vært Nils Petter Jacobsen, Eirik Dahle Pedersen og nå Øystein Seth Fiskå. Sivilarbeider Mats Einarsson, avløst av Eric Arce har hatt oppgaver med medlemsregister, utskrift av lister og navnelapper m.m. Sivilarbeider Asgeir Nilsen har utført viktig arbeid på medlemsregisteret i forbindelse med omlegging til nytt system og bistått Hans Olstad på datasiden. I siste del av perioden har han hovedsakelig arbeidet for fag/info med teknisk forbedring og ny struktur på internettssidene våre. (Jf. omtale foran.)

Samferdselsrådgiver Elin Tyse sitter i styret for Idébanken, som har sekretariat for LA21-arbeidet.

• A1: Vidareutvikle sekretariatet som eit sentralt serviceledd for heile organisasjonen gjennom godt samarbeid mellom sekretariatet og fylkes- og lokallaga om aktuelle, konkrete saker

Sekretariatet ser det som sin hovedoppgave å være serviceorgan for organisasjonen. Dette preger både prioritering av oppgaver og valg av arbeidsmetoder. Alle medarbeiderne i fag-/info-/prosjektavdelingen integrerer fag-, informasjons- og organisasjonstenking i sitt daglige arbeid. Med et betydelig redusert sekretariat, er Norges Naturvernforbunds profil som en organisasjon av, for og med frivillige blitt utviklet og stryket ytterligere i perioden. Jfr. omtale foran under punktet Informasjon og under hvert enkelt prioritert saksområde.

• A2: Opprette nye og sentralt finansierte fylkessekretærstillinger, om det blir økonomisk mogleg.

De økonomiske rammene har ikke gjort det mulig å opprette sentralt finansierte fylkessekretærer. Gjennom LA21 midler har det blitt finansiert deltids fylkessekretærstillinger i Oppland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal. Norges Naturvernforbund har også bidratt med noe økonomisk støtte til fylkessekretær i Finnmark (ikke opprettet) og Nordland.

• A3: Betre informasjonen internt og eksternt ved m.a. å utvikle "Natur og Miljø" som medlemsblad og betre forbundets nettsider.

Se eget punkt under Informasjon og Natur & Miljø.

• A4: Utgi eit tidsskrift for dei tillitsvalde, jfr. "Natur og miljø internt".

Lagsbrevet "Naturvern Internt" kom ut med 1 nummer i 1999 og 1 i 2000. Det har ikke vært kapasitet til å produsere Naturvern Internt i resten av perioden.

• A5: Utarbeide ein plan for å auke medlemstalet og gjennomføre naudsynte tiltak som t.d. forbetre rutiner knytt til medlemsregisteret og auka satsing på verving.

Landsstyret har på flere møter behandlet strategier for å stabilisere og øke medlemstallet. Sekretariatet har fulgt opp med bl.a.:

- Vervekonkurranse mellom fylkes og lokallag våren 2000.
- Verveuke for hele organisasjonen høsten (september) 2000.

1 - Nye vervebrosjyrer m/ giro, vervekort uten giro.

2
3 Det har i perioden vært arbeidet med bytte av medlemsregister-system og drift av dette.
4 Nytt datasystem for medlemsregister er installert, og vil være operativt innen sommeren
5 2001. Det nye systemet er et samarbeidsprosjekt med NU og Blekkulf, og det er lokalisert
6 i Blekkulf sine lokaler i Nedregate. Det nye systemet er oppbygd slik at fylkeslagene på
7 sikt skal kunne ta ut medlemsinformasjon gjennom internett.

8
9 Naturvernforbundet registrerte i 2000 et tall for ny verving på 733. Tallet fram til 1. mai i
10 2001 er 370. For å holde på medlemstallet eller øke dette, er organisasjonen avhengig av
11 et mye sterkere trykk arbeidet med verving i perioden som kommer.

12
13 • **A6: Opprette flere nye lokallag og utvide dei vi har.**

14 Det har i perioden blitt opprettet lokallag i Vestby (Akershus), Leikanger (Sogn og
15 Fjordane), Ørland (Sør-Trøndelag), Namdalen (Nord-Trøndelag). En del lokallag har
16 vært inaktive, og noen av dem har også avviklet seg selv.

17
18
19
20 • **A7: Vidareutvikle nettverk mellom ressurspersonar i forbundet og bruke
21 dette aktivt i arbeidet med lokale og sentrale saker (internett).**

22 Det har blitt opprettet arbeidende utvalg innenfor flere av arbeidsprogrammets områder.
23 Se oversikt over utvalg foran i årsmeldingen. Innenfor noen av områdene er det bygd
24 opp nytt eller utvidet eksisterende nettverk innenfor fagområdet. E-post lister er
25 sammenstilt, og bruk av internett er et stadig viktigere verktøy i arbeidet.

26
27 • **A8: Vere ein profilert og markant deltakar i den offentlege miljødebatten.**
28 Dette er grundig omtalt foran under punktet om informasjon og hvert enkelt
29 hovedsatsningsområde.

30
31 • **A9: Utvikle samarbeidet og rekruttering mellom organisasjonane i familien
32 (Natur og Ungdom, Blekkulf, Miljøheimevernet, Regnskogsfondet og
33 Naturvernforbundets Markedskontakt.)**

34 Organisasjonene samarbeider innenfor en rekke saker. Jfr. Eksempler under
35 fagområdene. Norges Naturvernforbund, Natur og Ungdom og Blekkulfs miljødetektiver
36 har gått inn i et felles prosjekt for drift av medlemsregisteret til organisasjonene. En
37 forventer at dette samarbeidet vil styrke rekrutteringsarbeidet og arbeidet med
38 medlemspleie til den enkelte organisasjon. I tillegg har Norges Naturvernforbund
39 sammen med NU startet et samarbeidsprosjekt for å få til bedre og mer målrettet satsing
40 mot universiteter og høyskoler, blant annet ved å arrangere fire felles seminarer spesielt
41 rettet mot studenter.

42
43 • **A10: Arbeide for å rekruttere dei som går av for aldersgrensa i Natur og
44 Ungdom.**

45 Det er etablert god kontakt med NU. Medlemsregistersituasjonen i begge
46 organisasjonene har imidlertid forsinket arbeidet med å drive effektiv rekruttering av de
47 som går av for aldersgrensa i NU.

48
49 • **A11: Arrangere organisasjonsseminar for landsstyre, sentralstyre og
50 sekretariat hausten 1999.**

1 Organisasjonsseminar for Landsstyret ble holdt i Oslo november 1999 i forbindelse med
2 landsstyremøtet.

- 3
4 • **A12: Arrangere årlege landsomfattande samlingar/treningsleirar for**
5 **medlemar og tillitsvalde om tema frå arbeidsprogrammet.**

6 Det er arrangert flere treningsleire for Norges Naturvernforbunds medlemmer og
7 tillitsvalgte.

- 8
9 • **B1: Arrangere regionale samlingar med organisasjonsbygging som føremål.**
10 Sekretariatet og den sentrale ledelsen har deltatt på regionale arrangerte seminar der disse
11 har blitt arrangert. Sekretariatet/Norges Naturvernforbund sentralt har ikke selv
12 arrangert regionale samlinger.

- 13
14 • **B2: Arrangere årlege møte for organisasjonens fylkessekretærer.**
15 Sekretariatet arrangerte samling for fylkessekretærene i februar 2001.